

de
Appel
Amsterdam

JAARVERSLAG 2023

INHOUDSOPGAVE:

1. BESTUURSVERSLAG	- 3 -
2. PUBLIEKE MOMENTEN.....	- 4 -
4. EDUCATIEVE INITIATIEVEN	- 16 -
5. CURATORIAL PROGRAMME	- 18 -
6. SAMENWERKING MET DUTCH ART INSTITUTE (DAI).....	- 23 -
7. ARCHIEF	- 23 -
8. PUBLICATIES	- 26 -
9. KETENVERSTERKING EN GENRE-VERANTWOORDELIJKHEID.....	- 26 -
10. PUBLIEK.....	- 27 -
11. BEGUNSTIGERS	- 28 -
12. BEDRIJFSVOERING.....	- 28 -
13. FINANCIËN.....	- 31 -
14. SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN TEAM	- 32 -
15. JAARREKENING 2023	- 35 -

1. BESTUURSVERSLAG

De Appel is een gedurfde kunstinstelling die werd opgericht in 1975 in Amsterdam door Amsterdamse cultuurbeoefenaars, en is een product van de diversiteit en artistieke innovatie van de stad Amsterdam. De Appel weerspiegelt de netwerken van internationale, experimentele en lokale artistieke samenwerking in de stad. In 2025 bestaat de Appel 50 jaar en de instelling fungeert nog steeds als plek voor artistiek en curatorieel experiment. Door middel van tentoonstellingen, Public Programmes, een educatief programma dat zich richt op de inbedding van kunst in scholen en de samenleving als geheel, een dertig jaar oud Curatorial Programme (CP) en een levendig Archief, brengt de Appel mensen samen om een wederzijdse uitwisseling van kennis te faciliteren.

De Appel is toegewijd aan het delen van middelen met kunstenaars, culturele beoefenaars, schoolkinderen, tieners, universiteitsstudenten, burens, curatoren en (nationale en internationale) culturele en educatieve organisaties, alsook aan het produceren van gedeelde kennis en esthetiek die ons begrip van kunst uitdagen. Op deze manier wil de Appel bijdragen aan artistieke en sociaal relevante dialogen samen met verschillende culturele en sociale organisaties in Amsterdam en daarbuiten.

De Appel experimenteert met pedagogie buiten de reguliere onderwijsinstellingen en fungeert als katalysator en bemiddelaar tussen academisch onderzoek naar kunst en cultuur en haar achterban. Onze waarden zijn: experiment, innovatie, solidariteit, samenwerking, sociale impact, opbouwende kritiek en artistieke collectieve vrijheid. We streven ernaar een plek te zijn waar kunstenaars, instellingen en gemeenschappen samenwerken en waar we regeneratieve collectieve modellen van cureren en *placemaking* ontwikkelen.

In dit jaarverslag van de Appel voor het jaar 2023 vatten we het publieksprogramma samen, lichten we zowel de Educatie Initiatieven als de activiteiten van het Archief en het Curatorial Programme 2023 toe, en staan we stil bij de prestatieafspraken en financiële gegevens.

Het jaar kende meerdere tentoonstellingshoogtepunten, zoals *Saamhorigheid* van kunstenaar Pope.L, die overleed in 2023, het immer urgente *After the Last Sky* van Inas Halabi, en de *Dóra Maurer – SUMUS - We Are Together* expositie, die het werk van de beroemde kunstenaar in een nieuw licht plaatste. Binnen de Educatie Initiatieven en het Curatorial Programme kwamen veel van de thematieken aan bod waar de Appel zich ook de komende jaren in toenemende mate op zal gaan richten, zoals gentrificatie, (collectief) eigendom, grassroots economie en post-kolonialisme.

2023 werd gekenmerkt door samenwerking en institutionele partnerschappen en het actief betrekken van ouders en kinderen. Het team stelde een Public Programme samen rond de tentoonstellingen van Pope.L en Inas Halabi, en verwelkomde het nieuwe Curatorial Programme (CP) cohort. Het CP ging van start met een keynote gesprek door ruangrupa en Tirdad Zolghadr, een samenwerking met de Rijksakademie van Beeldende Kunsten, dat werd bijgewoond door meer dan honderd gasten. Daarna volgden twee tentoonstellingen: één samengesteld door jongeren uit de wijk, getiteld *Als je me echt zou kennen...* met kunstenaars Suat Ögüt, Ain en Ghita Skali, en *Beautiful Soup*, in samenwerking met de Arts Council Korea, met meer dan veertig kunstenaars uit Nederland en Korea. De Appel was host van de afsluitende tentoonstelling van de master Artistic Research van de Universiteit van Amsterdam (UvA). We waren medeorganisator van de tentoonstelling *Dóra Maurer - SUMUS - We Are Together* in samenwerking met wetenschapper en curator Eszter Szakacs en van het onderzoeksproject 'IMAGINART – Imagining Institutions Otherwise: Art, Politics and State Transformation', verbonden aan de Amsterdam School for Cultural Analysis (UvA). Het jaar werd afgesloten met *Hope is a Discipline*, het eindproject van het CP 2023. Hierin stonden gesprekken en lezingen door gerenommeerde wetenschappers en kunstenaars als Jihan Altahiri en Ruth Wilson Gilmore centraal, net als samenwerkingen met onder meer Casco en Metro 54. De Appel was daarnaast medeorganisator van het Arts Collaboratory Assembly, een translokaal ecosysteem van 25 uiteenlopende organisaties van over de hele wereld.

Een van de grootste uitdagingen van de Appel in de afgelopen jaren, naast het omspringen met de gevolgen van de COVID-19-crisis, was het vinden van geschikte huisvesting in Amsterdam.

Na een aantal jaren van onzekerheid werd begin 2023 duidelijk dat de Appel uit Broedplaats Lely zou moeten verhuizen. Na een jarenlange zoektocht naar een nieuwe locatie in Nieuw-West, en ondanks onze wil en intentie om in Nieuw-West te blijven, is het, met de hulp van Gemeente Amsterdam, gelukt om een nieuwe locatie te vinden in broedplaats Tempel in de Diamantbuurt, in Amsterdam Zuid. Broedplaats Tempel biedt werkruimte aan kunstenaars en andere culturele professionals, en is gehuisvest in een monument dat al een eeuw bestaat en dienstgedaan heeft als theosofische tempel, synagoge, filmhuis, moskee en bibliotheek. Dankzij de hulp van de Gemeente Amsterdam kon er in 2023 geïnvesteerd worden in het aanpassen van de locatie aan de behoeften van de Appel. De verhuizing, inclusief het Archief, was een ingrijpende onderneming die in de laatste maand van 2023 plaatsvond. Daardoor zijn enkele programma's uitgesteld naar 2024, waaronder een tentoonstelling en het eindproject van de Curatorial Programme Fellows 2023.

2023 werd ook gekenmerkt door de start van het nieuwe bestuur: Lara Khaldi als algemeen directeur en Sofia Patat als zakelijk leider. In de Raad van Toezicht hebben we Ansuya Blom als nieuw lid mogen verwelkomen. De rollen van voorzitter en penningmeester werden in 2023 overgenomen door respectievelijk Bart Beekman en Jelle Miedema en we namen gedurende het jaar afscheid van Raad van Toezicht-leden Karima Boudou, Jack Bakker, Orlando Maaïke Gouwenberg en Quinsy Gario.

Financieel sluiten we het jaar 2022 af met een positief resultaat van € 181.519. Dit met name dankzij succesvolle fondsenwerving, genereuze particuliere donaties, bezuinigingen en het uitstellen van enkele programma's naar 2024. Met trots kijken we terug op 9.133 deelnemers aan onze programma's (zowel online als offline), waaronder 630 kinderen, jongeren en volwassenen die betrokken waren bij de Educatieve Initiatieven van de Appel. We konden helaas rekenen op minder online deelnemers dan in de voorgaande twee jaar en op minder fysieke bezoekers, het laatste omdat we in 2023 vier dagen per week open waren in plaats van vijf. Ook was de tentoonstellingsruimte in december grotendeels dicht vanwege de verhuizing.

2. PUBLIEKE MOMENTEN

De Appel richt zich op exceptionele tentoonstellingsprojecten, lange termijn samenwerking met kunstenaars, talentontwikkeling, educatie, en een leven lang leren. In Amsterdam Nieuw-West werkte de Appel aan een programma dat een diversiteit aan stemmen uitdraagt en verwelkomt.

De nadruk op experiment en vernieuwing reflecteert een diepe betrokkenheid bij artistieke ontwikkeling en curatorische innovatie. De maatschappelijke relevantie van de Appel ligt in de actieve betrokkenheid bij hedendaagse sociale kwesties en de gemeenschap. Door kunst te integreren in educatieprogramma's en buurtinitiatieven, bouwt de Appel bruggen tussen kunst en diverse maatschappelijke groepen. De nadruk op thema's zoals huisvestingsrecht, *governance* en sociale rechtvaardigheid toont engagement en een inzet om niet alleen kunst te presenteren, maar ook om bij te dragen aan actuele discussies en het stimuleren van maatschappelijke verandering. Dit alles onderstreept de cruciale rol die de Appel speelt in het bevorderen van culturele dialoog en sociale cohesie in Amsterdam en daarbuiten.

Onze gevarieerde publieke programmering biedt een raamwerk om gezamenlijk te leren, vanuit verschillende achtergronden en perspectieven, in een sfeer van openheid, gastvrijheid, samenwerking en experiment. Samen geven we vorm aan kunst en cultuur in onze wereldse stad. De Appel tracht een brug te slaan tussen de internationale reputatie van deze 49 jaar jonge kunstinstelling en de diversiteit binnen de Nederlandstalige cultuur.

Artistiek-inhoudelijk ligt de focus op kunstenaars met wie we een snel veranderende samenleving onderzoeken, niet alleen via sociaal-geëngageerd werk of procesmatig onderzoek, maar ook via meer traditionele media zoals schilderkunst, installatiekunst, lezingen en debat. In onze manier van werken met kunstenaars en curatoren is betrokkenheid op de lange termijn het uitgangspunt: als instelling zijn we betrokken bij het ontwikkelen van werk vanaf de eerste stap tot de openbaarmaking ervan en waar mogelijk ook de internationale reis ervan. Het publiek krijgt zo de kans om kunstenaars en hun werk meerdere keren en op verschillende manieren te zien, erover te spreken, het te ervaren. Dit leidt uiteindelijk tot een multidimensionaal begrip van de artistieke praktijk en de rol van kunstenaars en culturele beoefenaars in de samenleving.

Daarnaast onderzoeken we de relaties tussen de solo- en groepstentoonstelling, en hoe collectief auteurschap bevorderd kan worden. Het mengen van kunstpraktijken leert ons dat individuele expressie versterkt kan worden binnen collectieve processen. Ze presenteren ons een betrokken manier van leven in een complexe en meervoudige samenleving.

In 2023 organiseerden we een breed scala aan activiteiten:

- 7 tentoonstellingen
- 3 publicaties
- 79 events
- 39 Educatieve Initiatieven
- 192 Archief interacties
- 188 Curatorial Programme activiteiten.

3. PROGRAMMA

16 december 2022 t/m 19 februari 2023: Pope.L – *Saamhorigheid*
Tentoonstelling en Public Programme

Saamhorigheid, foto door Peter Krijgsman

Met trots presenteerde de Appel *Saamhorigheid*, een videotentoonstelling van performance-kunstenaar Pope.L. De tentoonstelling startte in december 2022 en liep door tot en met 19 februari 2023. De installatie vormde het vervolg op *Misverständnisse*, een werk dat Pope.L in 2021 maakte in samenwerking met Portikus in Frankfurt, Duitsland. *Saamhorigheid* thematiseerde verschillende uitingsvormen van onderdrukking en uitsluiting die volharden in de Nederlandse samenleving: van nationalisme, xenofobie en racisme tot kolonialisme, imperialisme en seksisme. Het vertrekpunt was een tv-spelshow met quiz-elementen. Hierin nemen individuele deelnemers van allerlei culturele achtergronden, leeftijden en professies het in verschillende rondes, aan de hand van opdrachten, tegen elkaar op. Zij strijden om een felbegeerde hoofdprijs.

Door middel van de uitvergroting en omwisseling van personages, het spel tussen feit en fictie, de afwisseling van script en improvisatie en de inzet van absurdisme en taboes werden conventies bevraagd en morele grenzen verkend. Afwisselend gefilmd in het voormalige Compagnie Theater en centrale locaties in Amsterdam – in het werk gedoopt tot ‘de stad van de ‘amnesielijders’ – beantwoordde de groep deelnemers verschillende vragen over elkaar. Deze groep bestond uit zowel professionele acteurs als onwetende voorbijgangers. De directe confrontatie en vergelijking, waarbij met elkaar concurrerende individuen werden gereduceerd tot een aantal stereotiepe kenmerken, vergrootte zowel de zichtbaarheid van hun persoonlijke

vooroordelen ten opzichte van elkaar als die van de samenleving als geheel. Pope.L nodigde op die manier de deelnemers en de toeschouwers uit om de confrontatie aan te gaan met het Nederlandse culturele archief.

Via het medium van de tv-spelshow, wat op het eerste gezicht een laagdrempelig, ongecompliceerde en gelikte omgeving lijkt, werden machtsstructuren en ongelijkheid blootgelegd. In oncomfortabele en absurde interacties werden morele grenzen subtiel verlegd en maakte de kunstenaar elke deelnemer evenredig verantwoordelijk voor de uitkomst: voor wie wint en wie noodzakelijkerwijs verliest.

In het licht van deze tentoonstelling vonden er drie avondprogramma's plaats waarin telkens een tweetal kunstenaars en/of cultuurbeoefenaars werden uitgenodigd zich vanuit eigen praktijk en expertise met het videowerk van Pope.L bezig te houden. Op 23, 24 en 28 februari 2023 waren dit respectievelijk Jaleesa Clows en Kymani Ceder, Raul Balai en Ehsan Fardjadniya, en Mounir Samuel die geïnterviewd werd door Maaïke Gouwenberg.

15 februari: *Keynote Curatorial Programme '23 – Lumbung in Practice* met ruangrupa

Keynote lezing

De lumbung is een praktijk en architecturaal model afkomstig uit Indonesië, gebaseerd op de collectieve distributie en het management van de rijstoogst. Lumbung staat ook voor de kosmologie en de relaties die worden geproduceerd door deze collectieve praktijk en het delen van middelen. Tijdens documenta fifteen werd deze term een referentie voor verschillende modellen van gedeelde hulpbronnen, geproduceerd door de deelnemende collectieven.

Reza Afisina en Iswanto Hartono, leden van kunstcollectief ruangrupa, en schrijver en curator Tirdad Zolghadr bespraken tijdens de *Curatorial Programme Keynote '23* de praktijk van lumbung binnen hun curatorieel en artistiek werk. Aan bod kwamen onder andere vragen over de veranderende aard van curatorschap op het niveau van infrastructuur en distributie. Deze Keynote werd samen met Rijksakademie van Beeldende Kunsten georganiseerd, waar ruangrupa is opgezet door Ade Darmawan in 2000, en waar Tirdad Zolghadr inmiddels al jarenlang adviseur is.

18 februari: *Shaping Solidarity in the Arts: Booklaunch, Conversation and Soup*

Lezing, gesprek en boeklancering

Tijdens *Shaping Solidarity in the Arts* onderzochten we de historische en theoretische dimensies van solidariteit in de kunst en verbonden we deze aan perspectieven van kunstenaars in de praktijk. Wat is solidariteit in de kunst, en wat zou het kunnen zijn? Waarom is solidariteit zo'n aantrekkelijk alternatief? Welke vorm van solidariteit laten zich gelden in de kunstpraktijk? En wie is solidair met wie, en waarom? Gedurende de avond werd de *Art & Solidarity Reader* gepresenteerd, een publicatie uitgegeven door Valiz.

Dit evenement werd georganiseerd in samenwerking met uitgeverij Valiz en Platform BK, met sprekers en begeleiders waaronder: Eszter Szakács, Lara Khaldi, het collectief Mirror Soup Kitchen, kunstenaarscollectief Kuchnia, Rosa te Velde, Gizem Üstüner, Jue Yang, Radio Alhara en Art Goss.

3 maart: *Beautiful Soup*

Symposium en tentoonstelling

Met trots hostte de Appel op 3 maart het symposium *Beautiful Soup*, tevens de opening van de gelijknamige tentoonstelling. Dit was een presentatie van zeven curatorieële praktijken, gebaseerd op het thema van inclusie-tactieken voor curatoren. Het programma benoemde vijf sleutelbegrippen: *empowerment*, ondersteuning, coöperaties, openheid en eerlijkheid. De deelnemende curatoren waren Jeanette Bisschops, Eunha Chang, Sofia Dourron, Manique Hendricks, Hong Yun Mok, Jo-Lene Ong, en Minhwa Yun. Het project werd ondersteund vanuit het Nederlands-Koreaanse *International Arts Joint Fund*, ter viering van 60 jaar diplomatieke betrekkingen tussen beide landen. Er vond een symposium plaats om het project feestelijk in te luiden. Artistiek directeur Lara Khaldi introduceerde het programma, waarna de vijf curatoren afzonderlijk over hun project spraken, gevolgd door een discussie.

3-25 maart: Tiener Curatoren Programma – “Als je me echt zou kennen...”

Tentoonstelling en Public Programme

De tentoonstelling “Als je me echt zou kennen...” was het eindproject van de pilot van het Tiener Curatoren Programma die gestart was in 2022. Deelnemers Ayman, Beyda, Donovan, Hajar, Oumaima, Menna, Safae en Yahya maakten een tentoonstelling vanuit de wens om ruimte te creëren voor verhalen, jeugdherinneringen en vragen die nog niet voldoende gehoord worden in Nederland.

“Als je me echt zou kennen...” gaf gehoor aan de vooroordelen die zij in Amsterdam dagelijks ervaren. Dit zijn momenten waarop ze zich anders voelen, niet-Nederlands, ondanks dat ze in Nederland geboren zijn. Hoe komt het dat er niet aan hen gevraagd wordt om hun verhaal te vertellen, maar dat het verhaal vaak op basis van aannames wordt ingevuld? Zij wilden deze situatie doorbreken en het gesprek aangaan met de bezoekers. Met deze tentoonstelling nodigden zij de bezoekers dan ook uit om hun ervaringen te delen, om zo tot een nieuw begrip te komen rondom onderlinge vooroordelen.

Gedurende het hele proces hebben David Smeulders, curator educatie van de Appel, en Fouad Lakbir, verhalenverteller en mede-initiatiefnemer van cultureel centrum MAQAM, met de jonge curatoren samengewerkt en hen geholpen om richting te geven aan hun interesses in relatie tot het maken van tentoonstellingen. De Tiener Curatoren selecteerden drie kunstenaars om mee samen te werken: Suat Ögüt, Ain en Ghita Skali. Tijdens de tentoonstelling was hun werk in de Appel te zien. Op 3 maart vond de opening plaats met *The Future of the 'Me-nemen-Mory* door kunstenaar Suat Ögüt en de Tiener Curatoren. Op vrijdag 17 maart hostte de Appel samen met de Tiener Curatoren een klei-workshop van Ain en Jeremi Biziuk. Op 25 maart sloten zij tijdens de iftar na zonsondergang de expositie af met een gezamenlijk diner.

31 maart - 3 juni: Inas Halabi – *After the Last Sky*

Tentoonstelling en Public Programme

Still uit *We No Longer Prefer Mountains* (2023)

In samenwerking met Mophradat, Brussel, gaf de Appel kunstenaar Inas Halabide de opdracht voor het nieuwe werk *We No Longer Prefer Mountains* (2023). Dit werk was de protagonist in de solotentoonstelling *After the Last Sky*, die het (zichtbare en onzichtbare) trage geweld in een landschap verbeeldde, en een vruchtbare grond vormde voor het stellen van vragen over de representatie en waarneming van geweld in beelden. Ook riep de tentoonstelling de vraag op of we beelden wel kunnen vertrouwen. De werken gaan over verschillende regio's die zijn vastgelopen in koloniaal geweld, waarbij wordt onthuld hoe het land, en het geluidslandschap eromheen, uitdrukking geeft aan de dominante politieke macht, en aan de strijd en weerstand geleverd door gemeenschappen die eraan onderworpen zijn. Inas Halabi presenteerde zowel nieuw als eerder gemaakt werk.

De tentoonstelling verkende tal van thema's en vormde de aanzet tot collectief denken over de dilemma's waarmee de bezitlozen worden geconfronteerd in relatie tot de manieren van representatie en zichtbaarheid als gevolg van de koloniale staat. In aanvulling hierop waren er gedurende de maanden april en mei verschillende publieke momenten:

- op 22 april een avond met drie filmvertoningen, gevolgd door een discussie met onderzoekscollectief Sarmad;
- op 26 april een *artist talk* van Halabi;
- op 12 mei ging de kunstenaar met artistiek directeur Lara Khaldi in gesprek over de tentoonstelling;
- op 24 mei volgde er nog een rondleiding van Inas waarbij zij verschillende werken uitlichtte;
- op 25 mei vond er een leesgroep plaats van Edward Saïd's boek *After the Last Sky* begeleid door wetenschapper Loyal Ftouni.

4 mei: *Spectres of Bandung: een politieke verbeelding van Azië-Afrika*

Publiek Programma

Vera Mey en Philippe Pirotte presenteerden de tentoonstelling *Spectres of Bandung* die op 6 oktober 2023 bij Gropius-Bau, Berlijn, open zou gaan, en samengesteld werd door Zippora Elders, Philippe Pirotte en Vera Mey, met werken van Elizabeth Asafo-Adjei, Suman Gopinath, Grace Samboh en Grant Wilson. De expositie belicht de artistieke verbeelding die werd aangewakkerd door de geest van zelfbeschikking die in de aanloop naar de Bandung-conferentie van 1955 weerklonk, en nog altijd nadreunt.

Van 17 tot 24 april 1955 kwamen afgevaardigden van in totaal 29 onafhankelijke Afrikaanse en Aziatische staten in Bandung, Indonesië, bijeen om uiting te geven aan hun wil om zich tegen imperialisme en racisme te verzetten en zich een nieuwe wereld na het kolonialisme voor te stellen. De conferentie wordt beschouwd als het moment waarop de dekolonisatie in de 20e eeuw in een stroomversnelling kwam, en wordt herinnerd als de gebeurtenis die voor deze continenten de moed genereerde "om een eigen verbeelding te produceren". Alle middelen werden ingezet om deze onderneming mogelijk te maken, want vanaf het begin waren de organisatoren zich bewust van het mythologiserende potentieel. Aangezien de mythe nauw verbonden is met het rijk van verhalen en beelden, is het juist dit mythische aspect dat de onderzoekers en curatoren in het bijzonder interesseert bij het maken van de tentoonstelling. Deze tentoonstelling wilde de verbeelding van dit keerpunt, dat deel uitmaakte van een denkklimaat waarin het beeld van de wereldmacht verschoof, opnieuw vertellen en evalueren.

1 juni: *Amsterdam Art Week: tentoonstellingstour Inas Halabi*

Rondleiding

Van 31 mei tot 4 juni 2023 vond Amsterdam Art Week plaats, en de Appel deed ook dit jaar mee met een tentoonstellingstour door Inas Halabi op 1 juni, waarin zij meer informatie gaf over haar kunstpraktijk en de werken die te zien waren tijdens de tentoonstelling *After the Last Sky*.

10 - 17 juni: *A Seat for a Table, a Sun for the Sky* – Artistic Research Graduation Show '23

Tentoonstelling

De Appel organiseerde de afstudeershow van de rMA-studenten van de Universiteit van Amsterdam. De Master *Art and Performance Research Studies* is een tweejarig programma voor studenten die geïnteresseerd zijn in het doen van historisch, theoretisch en praktijkgericht onderzoek naar de beeldende en performatieve kunsten. Het resultaat van deze wederzijdse uitwisseling was de afstudeershow *A Seat for a Table, A Sun For The Sky*. De tentoonstelling werd bijgewoond door studenten van verschillende afdelingen van de UvA en een jong kunstpubliek.

Zoals de twaalf afgestudeerden zelf zeiden: "Voortbouwend op onze verscheidenheid presenteren we een procesgerichte show die onze verschillende disciplines, contexten en wensen waarborgt. We nodigen u van harte uit meer te leren over onze onderzoeksprocessen aan de hand van werken die een speels, educatief en vrolijk element uitdragen. We zijn benieuwd hoe ons cluster van werk een thuis vindt binnen de Appel, en zich vervolgens verder uitspreidt in de publieke sfeer. Een show, een happening, een evenement – een tijdelijk moment waarop onze huidige individuele en collectieve projecten naar buiten toe gepresenteerd worden, terwijl onze collectieve dialoog in beweging blijft."

8 juli - 23 september: Dóra Maurer – *SUMUS – We Are Together*

Tentoonstelling en Public Programme

In het licht van de huidige interesse van de Appel in verschillende manieren om samen te werken, presenteerde de Appel *Dóra Maurer-SUMUS-We Are Together*, een tentoonstelling gecureerd door Eszter Szakács. De tentoonstelling toonde archiefmateriaal en experimentele filmwerken van kunstenaar Dóra Maurer (1937) waarvan ze een deel onder de naam SUMUS uitbracht. De tentoonstelling richtte zich op het zelfgefinancierde, *DIY*- en samenwerkingsaspect van Maurer's manier van filmmaken en opende haar deuren op 8 juli 2023.

SUMUS was een informele groep, een quasi-instelling, opgericht en geleid door kunstenaars Dóra Maurer en Tibor Gáyor tussen de jaren 1970 en 1980. SUMUS organiseerde in Hongarije en internationaal, in samenwerking met kunstenaars, kunsthistorici en kunstinstituten, tentoonstellingen, produceerde publicaties en films, en versterkte in het algemeen het avantgardistische, ondergrondse artistieke milieu dat beperkte mogelijkheden had zowel om tentoonstellingen te organiseren in Hongarije, als voor internationale uitwisseling.

Deze expositie liet aan de hand van archiefmateriaal het verhaal zien van de tentoonstellingsactiviteiten van SUMUS, met speciale aandacht voor hun organiserende activiteiten in Nederland. Ook werd een selectie van de experimentele films van Dóra Maurer vertoond.

Deze tentoonstelling maakte deel uit van het valorisatieprogramma van het onderzoeksproject *IMAGINART - Imagining Institutions Otherwise: Art, Politics, and State Transformation (projectnummer VI. Vidi. 195. 178)*, gevestigd aan de Amsterdamse School voor Cultuuranalyse van de Universiteit van Amsterdam en werd gefinancierd door de Nederlandse Onderzoeksraad (NWO).

Dóra Maurer-SUMUS-We Are Together, foto door Özgür Atlagan

- Op 18 juli, 25 augustus en 22 september gaf Eszter Szakács rondleidingen door de tentoonstelling.
- Tijdens een Instagram live sessie op 31 augustus sprak de curator over de groep SUMUS en de kunstenaars Maurer en Gáyor.
- Op 8 juli vond het practi-theoriseren symposium met IMAGINART plaats waar kwesties werden besproken zoals hoe kunstenaars en culturele werkers collectief experimenteren met publieke instellingen en deze opnieuw vormgeven in relatie tot (het falen van) staten. Deelnemers aan deze sessie waren onder andere Chiara de Cesari, Andrea Elera, Quinsy Gario, Yazan Khalili en Aria Spinelli.

Dit ging gepaard met een vertel-evenement voor kinderen door Tirzah Shalome Baanks.

- Op 13 september cureerde de Appel de online discussie over de tentoonstelling *Dóra Maurer-SUMUS-We Are Together* in relatie tot de tentoonstelling in de Appel *Works en Words + Afterthoughts, 1979-2023*, met kunsthistorici Zsuzsa László en Marga van Mechelen.

13 juli: Repair Lab: Fostering Cross-border

Paneldiscussie

Op 13 juli vond de workshop *Repair Lab: Fostering cross-border conversation* plaats. Het programma bestond uit verschillende paneldiscussies onder leiding van antropoloog Chiara de Cesari en kunstenaar Quinsy Gario.

Het *Repair Lab* is het creatieve, experimentele onderdeel van *Pressing Matter: Ownership, Value and the Question of Colonial Heritage in Museums*; een vierjarig onderzoeksprogramma waarin vijf academische instellingen en zes Nederlandse musea samen met internationale partners onderzoek doen naar vraagstukken rondom koloniale museumcollecties.

Deelnemers waren onder andere: kunstenaars Aram Lee, Daniel Aguilar Ruvalcaba, Lifepatch & CPR en wetenschappers Zoé Samudzi & Zara Julius.

16 september: The Land in the Landscape

Lezing en gesprek

The Land in the Landscape vormde de voortzetting van een gesprek tussen kunstenaar Yazan Khalili en MADEYOULOOK (een kunstenaarssamenwerking tussen Moiloa en Nare Mokgotho). Deze dialoog begon tijdens de verschillende majelises (samenkomsten) en werkgroepen van documenta fifteen en ging over verbeelding en het verbeelden van landschappen. Wat zijn de manieren van visuele taalvorming die de veelvoud aan relaties met het land weergeven, binnen contexten van bezetting, deterritorialisering, ecologische ineenstorting en koloniale erfenissen en geschenken? *The Land in the Landscape* was een discussie over strategieën om het landschap in beeld te brengen en om een betere toekomst voor te stellen, met name door middel van film, foto, tekst en geluid.

6 oktober - 23 november: Curatorial Programme 2023 Eindproject – Hope is a discipline

Opening: 5 oktober

Tentoonstelling en Public Programme

Het eindproject van het Curatorial Programme (CP) 2023 is vernoemd naar en gebaseerd op het idee van 'hope is a discipline', van activist en curator Mariame Kaba. Volgens Kaba is hoop niet slechts een gevoel of een horizon, maar een project van gemeenschappelijke arbeid. Hoop is een dagelijkse praktijk die we samen ondernemen, gebruikmakend van de middelen die we al hebben. Met de woorden van Kaba als richtsnoer: hoop is een discipline die mensen samenbrengt die de politiek van vriendschap onderzoeken, en tijd schept voor vragen als: Hoe creëren we ruimte? Hoe zorgen we voor solidariteit?

In maart waren de CP's aanwezig bij het panel *Revisiting the Global 1960s* op de Sharjah Biennial, een reeks presentaties over nieuw onderzoek over de antikoloniale strijd in het mondiale zuiden en schreven hierover het volgende:

"Een vraag van Kamran Ali, die de noodzaak verwoordde om over dit onderwerp na te denken in een context van na 1988, trok onze aandacht. Om Ali te parafraseren: "Wat doen we met de zogenaamde 'melancholie van links'? Over welke [anti-koloniale] politiek wordt vandaag de dag nagedacht? En kan die melancholie productief zijn?" De hoop presenteerde zich aan ons als een verlangen om het woord in ons leven te reconstrueren en te reanimeren. Als vijf culturele beoefenaars afkomstig van verschillende plaatsen, wier praktijken het mondiale zuiden en noorden doorkruisen, worden onze ervaringen gevormd door verschillende infrastructuren, talen en relationele gewoonten. Onze sociale lichamen moesten elkaars omgeving worden. In *Hope is a discipline* organiseren we gemeenschappelijke ervaringen. Kan een tentoonstelling ruimte bieden voor het sociale terrein van coalities – waar men leert te wachten, samen te trekken en urgenties te delen? Dit is het voorbereidende werk voor een catastrofe. Hopen kan als discipline betekenen dat we onze aandacht richten op de paradoxen van solidariteit en vriendschap."

Hieronder een overzicht van het Public Programme dat plaatsvond gedurende de loop van de tentoonstelling:

5 oktober: Opening *Hope is a discipline: We just Wah Fu Dance*

Openingsfeest

Op 5 oktober 2023 vierden we feestelijk de opening van *Hope is a discipline* met muziek van de Caribische Chinnamasta. Naast DJ is zij cultureel onderzoeker en geïnteresseerd in de kruisbestuiving van sonische landschappen en culturen tussen verschillende volkeren. Met haar sets legt ze verbanden tussen geschiedenis, heden en toekomst door middel van ritmes, archieven, samples, zang en bas afkomstig uit de hele Afro-diaspora.

Het eten tijdens het programma werd verzorgd door kwabgah (Urdu voor 'kamer van dromen'), een Zuid-Aziatische keuken gevestigd op Overtoom 301, Amsterdam. Wat khwabgah hoopt te bieden aan iedereen, maar vooral aan de Zuid-Aziatische, queer, zwarte en bruine gemeenschappen, aan de vermoeiden, de vluchtelingen en de ontheemden: betaalbare, zelfgekookte maaltijden.

De CP's presenteren op deze avond hun plannen voor de aankomende periode, en het thema van het programma.

8 oktober en 5 november: *Pickling for Posterity pt. 1&2*

Workshop

De vraag "hoe kunnen we manieren vinden om beter voor elkaar te zorgen?" heeft geleid tot de organiserende principes en activiteiten van *other indias*. Met deze vraag als uitgangspunt organiseerden de CP's samen met hen een tweedaags participatief programma op 8 oktober en 5 november. *Pickling for Posterity* was een dringende, maar zachte poging om voorouderlijke intellectuele kennis (zoals het pekelen van groenten, een traditie in stand gehouden door gemeenschappelijkheid buiten de patriarchale, kapitalistische systemen) te documenteren en begrijpen, in de hoop collectieve hulpmiddelen voor verzet en zorg te vinden. De tweedaagse manifestatie bestond uit een gezamenlijke studie, inmaak-sessie, een filmprogramma, een gesprek, discussie en archivering.

Hope is a discipline, foto door Nikola Lamburov

15 oktober: *Take 4*

Filmvertoning en gesprek

Tijdens *Take 4* vertoonden de CP's de Perzische film *First Case, Second Case* van Abbas Kiarostami uit 1979. In de film bereidt de regisseur zich voor op een catastrofe. De film werd kort na de omverwerping van de Sjah uitgebracht, en kijkt naar vriendschap en solidariteit als integrale onderdelen van revolutionaire organisatie.

Deze avond werd gehost in samenwerking met kunstenaar Natascha Sadr Haghighian die middels haar performance- en installatiewerk onderzoek doet naar kwesties rond collectiviteit, gemeenschap en de complexe reikwijdte van technologie, politiek en systemen van waardecreatie.

21 oktober: *Dear Islands*,

Filmvertoning en gesprek

Dear Islands, was een initiatief tot gesprekken over het verbeelden, creëren en smeden van een archipel-alliantie voor een mogelijke toekomst. Tijdens de bijeenkomst werden er films van verschillende esthetische stijlen vertoond over verzwegen geschiedenissen, onderdrukte herinneringen en intergenerationele trauma's in Oost-Azië. Het programma werd tot stand gebracht in samenwerking met collectief dot to dot, dat leert van archipel-allianties hoe de wereld vorm te geven via *storytelling*.

26 oktober: *won't you celebrate with me?* @ Metro54

Workshop

Hoop is een project van gemeenschappelijke arbeid – iets wat we samen ondernemen, gebruikmakend van de middelen die we al hebben. Dit programma was een uitnodiging aan de deelnemers om na te denken over 'hoop' middels een meegebrachte opname (lied, gedicht of tekst). De geluiden en verhalen werden samen verweven tot een collectieve sonische lezing. Dit programma vond plaats bij Metro54 op de Westerdoksdijk in Amsterdam, een platform voor jonge kunstenaars, denkers, activisten, schrijvers en ritselaars.

27 oktober: "*Slo Curating*" with Sadia Shirazi & Constantina Zavitsanos

Gezamenlijke lezing

Deze bijeenkomst betrof een gezamenlijke lezing van de tekst *Slo Curating: Restitution, Archives, Access and Care* met de auteur, Sadia Shirazi, en kunstenaar Constantina Zavitsanos. De tekst is een smeekbede tot het vertragen van curatorische praktijken, ten bate van zowel curatoren als kunstenaars, en spreekt over alternatieve temporaliteiten waar na de lezing aandacht aan werd besteed.

3 november: *Networking a version for the future*

Filmvertoning en gesprek

Op 3 november vertoonden de CP's *Cuba, An African Odyssey* (part 1, 2007), gevolgd door een live gesprek met de regisseur Jihan El Tahri. Het uitgangspunt van de avond was het herbeleven van een tijdperk van trans-Atlantische solidariteit en het nadenken over de verbanden tussen vriendschap, collectieve dromen en structurele verandering. De film, bestaand uit twee delen, vertelt het tot nog toe onderbelichte verhaal van Cuba's steun aan de Afrikaanse revoluties, een van de hevigste gevechten van de Koude Oorlog-periode. Jihan El Tahri is een bekroonde filmregisseur, schrijver, beeldend kunstenaar en producent van Frans-Egyptische komaf.

4 november: *Watching the Debris* met Ola Hassanain

Gezamenlijke lezing

Watching the Debris is een partituur bedacht door kunstenaar en architect Ola Hassanain. De partituur is vernoemd naar "de waker" van agrarische gemeenschappen in Soedan, die het water van een gemeenschap beschermt in de context van falende staat en infrastructuur. De partituur is geïnformeerd door een onstoffelijk, materie-arm gebied van catastrofe, waar observatie een vorm van macht oproept. Permanentie heeft geen materie meer, maar genereert een ander soort puin. Dit puin is geen representatie, maar een drager.

12 november: *Tropical Tap Water Presents: Jamal Liance*

Workshop

Een workshop van de CP's samen met de band Tropical Tap Water over oogsten en vriendschap. In de workshop werd uitgegaan van specifieke methodologieën zoals het documenteren en verspreiden van informatiebronnen, tijd, ruimte en kennis en het gebruik van middelen als klei, tekeningen en collectief jammen. Vrienden en kunstenaars Özgür Atlagan en Sungeun Lee waren ook onderdeel van dit geheel, evenals Jamal Liance, die tijdens *Hope is a discipline* de rol van onder andere gastheer, schrijver, luisteraar en incidentele educatie-programmeur innam.

12 november: *Listening to an anthology of collectively stirred jamming as living, breathing and stretching mechanism of sharing(s)*

Luistersessie

An anthology of collectively stirred jamming as living, breathing and stretching mechanism of sharing(s) is een muziekalbum met het archief van de jammings van Tropical Tap Water. Tijdens deze luistersessie bij de Appel ervoeren de bezoekers de gemaakte muziek van de afgelopen twee jaar, oorspronkelijk geoogst tijdens lumbung-sessies. Met kunstenaars Sungeun Lee, Özgür Atlagan, Simnikiwe Buhlungu en Daniel Aguilar Ruvalcaba.

16 november: *lumbung kiosk – Arts Collaboratory: a(n) (af)fair*

Bijeenkomst en fair

Een publieke bijeenkomst tussen Arts Collaboratory en lumbung leden in de vorm van een Kios. De zelf gerunde Kios (Indonesisch voor kiosk) is een netwerk van gedecentraliseerde marktstallen om producten te verkopen op verschillende locaties. De missie: een duurzaam model creëren om inkomen te verwerven uit de verkoop van zelf-geproduceerde goederen.

17 november: *Infrastructures of Feeling* met Ruth Wilson Gilmore

Gezamenlijke lezing en gesprek

Tijdens *Infrastructures of Feeling* werden bezoekers uitgenodigd deel te nemen aan een gezamenlijke lezing van de tekst *Abolition Geography and the Problem of Innocence* in aanwezigheid van de Afro-Amerikaanse activist en auteur van het stuk, Ruth Wilson Gilmore. De tekst vormt een analyse van gevangenisregio's in de Verenigde Staten in het licht van raciaal kapitalisme. Het concept van 'infrastructuur van het gevoel' werd in de context van deze bijeenkomst gebruikt om na te denken over de voorwaarden voor mogelijke afschaffing van regio's, die vrijheid beschouwen als een tijdelijke plek of als een plek die is gebouwd door mensen met meer middelen.

23 november: Afscheid: *Ciao Karaoke!*

Afscheidsevenement

Het afscheidsprogramma van *Hope is a discipline* in de Aula van de Appel. Deze avond vormde een moment van reflectie op het programma van de voorgaande maanden door de CP's, gevolgd door een karaokefeest.

Andere programma's die in 2023 plaatsvonden waren:

25 november: *Performance Art as Female Resistance: Maria Pinińska-Bereś and the role of re-enactments*

Performance Art as Female Resistance: Maria Pinińska-Bereś and the role of re-enactments was een eendaags symposium gericht op de Poolse kunstenaar Maria Pinińska-Bereś (1931-1999). Het symposium werd georganiseerd in de context van Dorothé Orczyk's curatorieel- en promotie-onderzoeksproject *Performance Art as Female Resistance*, over hoe performance als een vorm van (politiek) verzet werd en wordt gebruikt door Poolse vrouwelijke performancekunstenaars die hun kunstpraktijk tijdens de Poolse Volksrepubliek (1952-1989) begonnen en voortzetten na de val van de Muur. Het symposium legde een link met het Archief en de performance kunst collectie van de Appel.

Waarom gebruikten de in dit tijdperk werkzame vrouwelijke kunstenaars performance als medium? En wat betekent dit voor de huidige generatie vrouwelijke kunstenaars? Door de positie en arbeidsomstandigheden van Poolse vrouwelijke performancekunstenaars voor en na de val van de Muur te vergelijken, kunnen we zien wat voor soort invloed een regimeverandering (neoliberalisme versus socialisme) kan hebben op de

kunstpraktijken van vrouwelijke performancekunstenaars. Het toont de relevantie van performancekunst binnen kunstgeschiedenis, maar ook de positie van deze kunstenaars in de huidige sociaal-politieke context.

29 november: *Global Day of Solidarity with the Palestinian people*

Filmvertoning en collectieve lezing

Op 29 november presenteerde de Appel de video *We Began by Using Distance* van kunstenaar Basma Alsharif. De video toont het verhaal van een anonieme groep die hun tijd vult met het meten van afstand. Onschuldige metingen gaan over in politieke metingen, waarbij wordt onderzocht hoe beeld en geluid de geschiedenis communiceren. *We Began by Measurement Distance* onderzoekt een ultieme ontgoocheling over feiten wanneer het visuele er niet in slaagt de tragedie over te brengen. Vanaf 18.00 uur organiseerde de Appel een door kunstenaars geleide collectieve lezing van de *Gaza Monologues*, een getuigenistekst van 31 monologen geschreven door jongeren uit Gaza na het Israëlische bombardement van 2008. Helaas blijven deze getuigenissen vandaag de dag nog steeds relevant, aangezien we nog altijd getuige zijn van de aanhoudende genocide in Gaza en het geïntensiveerde koloniale geweld op de Westelijke Jordaanoever. Aan online bezoekers gaf de Appel toegang tot de tweede versie van *Learning Palestine*: een 12 uur durende mixtape met archiefmateriaal over Palestina.

1 december: *The Lely Assemblies: Moving Assembly & Peoples Plan Assembly*

Gesprek en workshop

Dit programma blikte terug op de zeven jaar waarin de Appel verwelkomd en ontvangen werd door verschillende gemeenschappen in Nieuw-West. Omdat we dit stadsdeel zouden verlaten, wilden we zowel een afscheid als een viering van onze gedeelde geschiedenis met deze buurt. Het streven was om verhalen mee te nemen naar onze nieuwe locatie en ook de twee locaties met elkaar te verbinden. Net als zoveel andere gebouwen in deze buurt wordt Broedplaats Lely opgeknapt voor een nieuw doel en een nieuw publiek. Het traject van dit oude schoolgebouw weerspiegelt de gentrificatieprocessen in deze voorheen sterk gesegregerde buurt.

Het programma ontvouwde zich over een hele dag. Tijdens een eerste onderdeel getiteld *Moving de Appel* kwam het ecosysteem van de Appel samen om herinneringen op te halen en om vooruit te denken. In een tweede deel getiteld *The People's Plan* brachten ontwerper Rosa te Velde en journalist en historicus Tayfun Balçık de bredere gemeenschap van Nieuw-West samen rond vragen over de overlappingen van sociaal-economische klasse, gentrificatie en ontheemding. Kunstenaars Yuri Veerman en Farida Sedoc oogsten de gesprekken en maakten samen met Archief-curator Nell Donkers posters die daarna werden gedrukt en verspreid.

Lely Assembly oogstposter, verspreid in Nieuwe West en de Pijp in maart 2024.

6 december: *A Janitor's Manifesto*, Gunnar Gunnsteinsson Album-lancering

A Janitor's Manifesto, Gunnar's tweede studioalbum, beschrijft muzikaal en fictief de periode in Gunnar's leven toen hij, naast zijn compositiewerk, parttime werkte als conciërge bij Broedplaats Lely, een Amsterdams, gemeenschappelijk kunstenaarshuisvestingscomplex, waarin hij ook woonde. Het album is tussen 2017 en 2021 opgenomen en geproduceerd in Amsterdam en Reykjavik. Omdat de Appel eind 2023 naar de Diamantbuurt zou verhuizen was dit het laatste evenement in Lely.

Gunnar Gunnsteinsson werd begeleid door zijn band, bestaande uit Bergur Anderson, Ragnar Árni Ólafsson en Robert Nettleship. Zijn plaat werd uitgebracht door label Futura Resistenza.

Activiteiten door het Bestuur:

Artistiek directeur Lara Khaldi nam in 2023 deel aan:

- Het panel voor kwaliteitscontrole van de *Advanced Master: Master of Research of Art and Design*, Sint Lucas (Antwerpen), mei 2023;
- CON10UR Visitors' Programme, Flanders Art Institute, september 2023;
- De jury van 'ad occhi chiusi...', Fondazione Merz, november 2023;
- De jury van *De Charlotte Köhler Prijs*, 2023;
- Lezing voor UvA Curatorial Studies studenten;

- Jury Nieuwe Instituut en Tilting Axis beurs 2023;
- Gastdocent De Atelier.

Zakelijk leider Sofia Patat gaf in oktober 2023 een lezing over fondsenwerving in de culturele sector aan de studenten van de Master Kunsteducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

4. EDUCATIEVE INITIATIEVEN

De Educatie Initiatieven van de Appel stimuleren verschillende manieren van leren door naar het hele lichaam te luisteren. Bestaande vaardigheden, kennis en ervaringen, die vaak niet zichtbaar of ondergewaardeerd zijn in onze onderwijssystemen, geven we tijd en ruimte. Samen leren we hoe we ons 'anders' kunnen verhouden tot de structuren van de samenleving. Samen met kunstenaars en via artistieke processen leren we op andere manieren 'wijs' te zijn. Zodat we zelf kunnen bepalen hoe we nieuwe structuren kunnen maken, welke verhalen we willen vertellen en welke gemeenschappen we willen vormen.

Het educatieprogramma van De Appel maakt tijd en ruimte voor kunstenaars om collectieve en artistieke processen op gang te brengen – samen met kinderen, jongeren en volwassenen. We zijn deze processen begonnen door te luisteren naar onze burens in Amsterdam Nieuw-West, door hen te vragen hoe we de instelling structureel kunnen veranderen, om heterogene groepen tegemoet te komen en een platform te bieden voor hun verhalen en zorgen. De afgelopen zes jaar heeft het onderwijsprogramma van de Appel samengewerkt met verschillende gemeenschappen in Nieuw-West door toenadering te zoeken en uit te nodigen in onze ruimte. Op deze manier wordt kunst gezien als een instrument om relaties op te bouwen, en als resultaat van een sociale situatie.

Tiener Curatoren Programma, foto door Nikola Lamburov

Het lichaam als leraar (p. II)

Het eerste hoofdstuk van *Het lichaam als leraar* vond plaats in september 2022. Voor deel twee, tussen januari en mei 2023, werkte de Appel samen met de Kentalis Signis-school voor kinderen (3 – 12 jaar) met een taalontwikkelingsstoornis (TOS), een neurocognitieve ontwikkelingsstoornis waarbij taal in de hersenen minder goed wordt verwerkt. Een kind met TOS heeft bijvoorbeeld grote moeite met praten of het begrijpen van taal. De

taal- en spraakontwikkeling verloopt hierdoor anders dan bij leeftijdsgenoten.

De theaterdocent van Kentalis Signis, Judith de Klerk, gaf aan dat artistieke processen een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van hun leerlingen. Het samenwerken met kunstenaars en de Appel bood ruimte om - via het creëren van speelomgevingen - andere manieren van communiceren en visueel denken te verkennen. Zo konden de leerlingen zelf tot betekenisvolle ervaringen komen en van elkaar leren. Leerlingen werden aangezet om zich andere werelden te verbeelden, waardoor ze bepaalde vaste categorieën en hiërarchieën konden loslaten, die vaak bepalen hoe we horen te communiceren.

De school en David Smeulders, curator educatie van de Appel, gingen de samenwerking aan met kunstenaar Nina Glockner, wier kunstpraktijk nauw aansluit bij de leefwereld van de kinderen en de uitdagingen voor de school. Glockner is geïnteresseerd in de (machts)verhoudingen tussen lichaam en taal, tussen leerling en leerkracht, tussen objecten en acties. Met haar kunstpraktijk wil Glockner een sociale speelomgeving creëren die bestaat uit het vormgeven van de dialogen tussen mensen, objecten en acties. Tijdens de maanden maart, april en mei 2023 maakte Nina kennis met de school en spelenderwijs onderzochten de kinderen de verhoudingen tussen verschillende geometrische vormen, en hun eigen lichaam en de omgeving. Alles kwam samen in een dag vol presentaties waarbij we de leerlingen hun eigen, unieke manieren van communiceren lieten zien via beeld, performance, dans en geluid.

Op 23 november vond de landelijke kennisdelingsdag voor beleidsmakers plaats in Het Huis (Utrecht), georganiseerd door het Fonds voor Cultuuparticipatie en LKCA. Hier werd het educatieprogramma *Het Lichaam als Leraar als best practice* gepresenteerd.

Kunstschooldagen

De Kunstschooldag is een kennismaking met de Amsterdamse Kunstwereld voor alle leerlingen van groep 8 in Amsterdam. Dit jaar vond de Kunstschooldag op 23 maart plaats.

The Money Game

Gedurende één week kregen 20 leerlingen van het Calandlyceum (4VWO) uit Amsterdam Nieuw-West de Aula van de Appel in Broedplaats Lely ter beschikking. De leerlingen werden vergezeld door hun docent beeldende kunst Jan Alberts, kunstenaars Narges Mohammadi, Ozan Aydogan, Boaz Blommestein en David Smeulders, curator educatie van de Appel.

De leerlingen presenteerden op 22 juni samen een artistieke reflectie rondom de theatervoorstelling *The Money Game*, die ze bijwoonden in het Internationaal Theater Amsterdam, een stuk over het ontspoorde financiële systeem. Twee andere studentengroepen van het Calandlyceum werkten aan reflecties waarin dans (ISH Dance Collective) en theater (ITA) werden geïntegreerd.

West Side Tori's 2

Een doorlopend project sinds 2021 is *West Side Tori's*, een buurtkrant gemaakt door 60 kinderen (8-12 jaar) uit basisschool OBS De Toekomst in Amsterdam Nieuw-West in samenwerking met curator Jaleesa Clows, journalist Kymani Ceder, curator educatie David Smeulders. De krant werd geproduceerd in een oplage van 1000 en is op verschillende locaties in Nieuw-West op te halen.

De kinderen zijn volledig verantwoordelijk voor de inhoud van de krant en krijgen de mogelijkheid om de kunst en cultuur die zij belangrijk vinden, te delen met mede-Amsterdammers. Ze deelden in de gratis krant tips voor activiteiten in de buurt, hun lievelingsplekken om te eten, en gaven filmtips. Ook bevat de krant een interview, een recept, een mode-editorial, een woordzoeker en een special over de Amsterdam Nieuw-West kunstroute.

Dit project is speciaal, omdat er in Amsterdam Nieuw-West geen enkele krant of informatiebron bestaat waarover kinderen volledig eigenaarschap krijgen. Deze tweede editie had 'vriendschap' als thema. De sessies vonden plaats op dinsdagen, tussen 26 september en 19 november. Onderdeel van de sessies waren bezoeken van of aan verschillende professionals: Kymani Ceder (journalist en fotograaf), Zindzi Zevenbergen (schrijver), Himmid (modeontwerper), Daniel Aguilar Ruvalcaba (kunstenaar), Sandra Doevendans (stadsdeelbestuurder Nieuw-West) en de Kolenkitkoks.

Tiener Curatoren Programma

Het Tiener Curatoren Programma is gericht op jongeren (15-19 jaar) met een sociaal-economische achtergrond die misschien niet bekend zijn met de praktijk van cureren en de hedendaagse kunst die in kunstinstellingen wordt gepresenteerd. Via dit programma bouwen we het vertrouwen van de jongeren op door hen de waarde te leren zien van hun verhalen, kennis en ervaringen. We doen dit door hen kennis te laten maken met de hedendaagse kunstpraktijk in hun buurt en daarbuiten, door hun vaardigheden te ontwikkelen door middel van workshops, lezingen, bezoeken aan instellingen en kunstenaars, en door hen te ondersteunen bij het creëren van hun eigen presentaties en publieke programma's. Op deze manier worden de Tiener Curatoren de toekomstige *placemakers* en aanjagers van de artistieke gemeenschappen waar ze om geven. Tegelijkertijd creëert het programma een kans voor de Appel en haar bezoekers om meer te leren over de discoursen, culturen, vragen en ambities van de jongere generaties in de stad, waardoor wederzijds leren wordt bevorderd.

De tentoonstelling "*Als je me echt zou kennen...*" (3-25 maart) was het eindproject van de pilot van het Tiener Curatoren Programma 2022 *Stories of Belonging*. In het najaar van 2023 is een nieuwe groep leerlingen uit het Caland Lyceum en het Comenius Lyceum in Nieuw-West met het programma gestart dat door zal lopen tot de zomer van 2024.

Partners in de Educatieve Initiatieven waren:

Tiener Curatoren Programma: Comenius Lyceum, Calandlyceum, MAQAM.

West Side Tori's: de Huibersschool, OBS De Toekomst, MOCCA, OBA Postjesweg en stadsdeel Nieuw-West.

Het lichaam als leraar: de Kentalis school en MOCCA expertisecentrum cultuureducatie.

The Money Game: International Theater Amsterdam (ITA), ISH dance collective, Calandlyceum.

5. CURATORIAL PROGRAMME

Hope is a discipline, foto door Nikola Lamburov

Het curriculum van het Curatorial Programme had in 2023 meerdere aandachtspunten, de nadruk ieder jaar afhankelijk van de fluctuerende omstandigheden om ons heen.

Tijdens elk Curatorial Programme (en bij iedere curatoriale inspanning) wordt impliciet de vraag gesteld: wat is cureren vandaag de dag? Of hoe zou cureren er vandaag de dag uit moeten zien? Welke overlap heeft deze vorm van curatorschap met andere rollen in onze gemeenschappen en de samenleving? Een van de meer uitdagende

aspecten van cureren is het onderhandelen over de relaties met de kunstinstitutionen en de gemeenschap of het ecosysteem van zowel de kunstenaars als het ‘grote publiek’.

Cureren gaat tegenwoordig niet alleen over het maken van tentoonstellingen, maar ook over institutionele opbouw en het doorvoeren van structurele veranderingen. Een van de speerpunten van het Curatorial Programme is dan ook de vraag hoe cureren gezien kan worden als een vorming van structuur en niet alleen als de praktijk van het maken van tentoonstellingen. Vragen die centraal hebben gestaan zijn: hoe werken we samen en hoe navigeren we onze relaties met kunstenaars, de gemeenschap en belanghebbenden? Een specifieke vraag die centraal stond in 2023 en verbonden is aan bovenstaande kwesties, is hoe (een instelling) het beste gecureerd kan worden in tijden van crisis. De afgelopen jaren hebben we gezien hoe artistieke teams en instellingen lokaal en internationaal te maken kregen met extreme crisissituaties, verergerd door veranderende politieke omstandigheden en de nabijheid van kunst tot politici, maar ook om vele andere complexe redenen, waaronder kwesties als financiering en autonomie.

Het jaar van het Curatorial Programme startte enkele weken na aankomst in Amsterdam van CP deelnemers Eugene Hannah Park, Billy Fowo, Jean-Michel Mabruki Mussa, Marina Christodoulidou en Meghana Karnik, met de inaugurele keynote (georganiseerd in samenwerking met de Rijksakademie van Beeldende Kunsten) in februari 2023: een gesprek met leden van ruangrupa (Reza Avisina en Iswanto Hartono) en Tirdad Zolghadr over de beoefening van lumbung. De keynote werd vervolgd door ontmoetingen met verschillende praktijkbeoefenaars gerelateerd aan de lumbung/documenta fifteen, voor seminars en discussies. Enkele namen waren: Gertrude Flentge, collectief Question of Funding, Reinaart Vanhoe & Hassan Ahmad, Philippe Pirotte en Vera Mey, collectief Britto Arts Trust, Taring Padi, the Black Archives, Saodat Ismailova, Le 18, Subversive Film en Eszter Szakács (Off Biennial).

Hoewel het Curatorial Programme elk jaar specifieke vragen centraal stelt, is het curriculum ook bedoeld om de deelnemers bloot te stellen aan de vele aspecten en omstandigheden van culturele instellingen en culturele praktijkbeoefenaars in het algemeen, van vandaag en van het verleden (via archieven). De Appel nodigde wetenschappers, curatoren en kunstenaars uit voor seminars, onder andere Tropical Tap Water, Nuraini Juliastuti, Anton Vidokle, Aude Christel Mgba en Amal Alhaag. Ze voerden discussies met de CP's over collectief 'oogsten' en publiceren, de relatie tussen curatoren en kunstenaars, maar ook over de crises binnen kunstinstitutionen en institutioneel eigendom.

De curatoren maakten ook een reis naar de Verenigde Arabische Emiraten om de *Sharjah Biennial 15 - Thinking Historically in the Present* en de *March Meeting* bij te wonen, waar ze veel kunstenaars en medewerkers ontmoetten, waaronder directeur, president en curator van de Sharjah Art Foundation Hoor Alqasimi, curatoren van de Foundation Omar Kholeif en Tarek Abou El Fetouh, en deelnemende kunstenaar Maria Magdalena Campos-Pons (met wie de curatoren nog steeds contact hebben en die zij hun *godmother* noemen). Ze werden ook ontvangen door kunstenaar Lawrence Abu Hamdan in zijn studio in Dubai en bezochten het Jameel Arts Centre waar ze hoofdcurator Nora Razian ontmoetten. Ze bezochten tevens het Afrika Instituut onder de leiding van directeur dr. Salah M. Hassan.

Omdat Billy Fowo, die bij Savvy Contemporary werkte, docent is in het *COOP Study Groups*-programma van Dutch Art Institute en vanwege de affiniteit tussen de twee programma's, organiseerde en werkte DAI samen met de Appel Curatorial Programme-deelnemers tijdens de DAI-reis naar het eiland Salina. Daar waren de DAI en de CP's te gast bij cultureel centrum amaneï, thuisbasis voor kunstenaars en onderzoekers van alle disciplines. De deelnemers aan het Curatorial Programme voegden zich bij 80 studenten en docenten op het eiland. Een filmprogramma, *Island Thinking / L'isola che pensa Film Festival*, werd samengesteld door vijf kerndocenten van DAI, verenigd onder de paraplu van de *How To Do Things With Theory-module*: Dr. Amit S. Rai, Dr. Ana Teixeira Pinto, Dr. Ghalya Saadawi, Dr. Grant Watson en Dr. Hypatia Vourloumis. De Appel CP-deelnemers schreven teksten over de geselecteerde films. Ze woonden de theorieminars bij en droegen er actief aan bij, reageerden op het werk van de studenten tijdens de Kitchen-sessies en namen deel aan de *Savvy Contemporary Coop Study Groups*.

De deelnemers organiseerden ook zelf een reis naar Berlijn, waar ze de opening bijwoonden van het nieuwe programma van HKW: *O Quilombismo: Of Resisting and Insisting*. Ook initieerden de deelnemers de organisatie van atelierbezoeken en andere bijeenkomsten en seminars. Daarnaast bezochten zij in november de *Contour Biennale* in België.

In Nederland zijn de curatoren hartelijk verwelkomd, ontvangen en in gesprek geweest met vele partner instellingen zoals The Black Archives, Amsterdam Museum, Framer Framed, Casco, W139, Salwa Foundation, Maqam, Rijksakademie van Beeldende Kunsten, Van Abbemuseum, Stedelijk Museum Amsterdam, Kunstinstituut Melly, Casco, Stroom, Arts Collaboratory JaJaJaNeeNeeNee, 1646, Billytown, The Balcony, Boekie Wokie, Enter Enter, Werker Collective, en gasten als Saskia Bos en Beatrix Ruf (Hartwig Art Foundation), Karima Boudou (SMAK), Bas Hendriks (Kanal Centre Pompidou), Niels Van Tomme (Argos) en Auguste Orts (Contour Biennale), MADEYOULOOK en Carmen Muskee (Mondriaan).

Ook hebben de curatoren zich aangesloten bij de leesgroep van Rijksakademie en hebben ze frequente meetings gehad met hun mentors Kris Dittel, Yaniya Lee, Tropical Tap Water en Maria Magdalena Campos Pons, naast de Appel's algemeen directeur Lara Khaldi.

In oktober 2023 ging hun eigen tentoonstellingsprogramma van start *Hope is a Discipline*. Als artefact ter afsluiting van hun jaar bij de Appel ontwikkelen de curatoren een vinylplaat die in maart 2024 zal verschijnen: de sonische culminatie van *Hope is a discipline*, berustend op het luisteren naar elkaar en peer-to-peer gesprekken, geïnspireerd door de bijeenkomsten met Tropical Tap Water.

Het Curatorial Programme werd ondersteund door de Hartwig Foundation en Ammodo.

Deelnemers Curatorial Programme 2023

Marina Christodoulidou, Billy Fowo, Meghana Karnik, Eugene Hannah Park, Jean-Michel Mabruki Mussa

Marina Christodoulidou (Cyprus, 1991) is onderzoeker en curator en woonachtig in Nicosia. Marina werkt vanuit kritische, kunstenaars-georiënteerde infrastructures en zichzelf organiserende initiatieven, waarbij ze verschillende formats van curatorschap doorkruist. Haar projecten nemen vaak de vorm aan van discursieve tentoonstellingen, geschreven stukken, sociaal geëngageerde praktijken, en projecten waarin de architecturale omgeving een rol speelt. Marina's de-koloniale lezing van de geschiedenis van Cyprus, en de complexiteit van de afscheiding van het eiland, vormen het vertrekpunt van haar onderzoek en aanpak. Met haar deelname aan het Curatorial Programme hoopte ze samen met haar groepsgenoten de werkmethoden te onderzoeken die het collectieve curatorschap bediscussiëren en tot stand brengen.

Marina heeft eerder gewerkt voor het Cypriotische paviljoen op de Biënnale van Venetië (2015-2019) en ze co-cureerde het *Anachoresis* project, waarmee Cyprus werd gerepresenteerd op de Architectuur Biënnale (2021). Een aantal van haar andere projecten zijn *hypersurfacing* (2019) bij NiMAC in Nicosia, een tentoonstelling over de synergieën van de hedendaagse kunstpraktijk, zowel op Cyprus als internationaal. The Broken Pitcher (sinds 2020) is een doorgaand samenwerkingsproject waarin een verhaal wordt nagespeeld over de verkoop van het huis van een Cypriotische familie, in de nasleep van de financiële crisis. In de achtergrond speelt de koloniale geschiedenis van schuld, en er wordt gezocht naar manieren om met deze geschiedenis te interacteren en om te gaan. TBP is getoond op pleinen op Cyprus; bij Thkio Ppalies; Beirut Art Center; en GfZK, Leipzig.

Meghana Karnik (1989, Verenigde Staten) werkt als curator, kunst-administrateur en schrijver, en onderzoekt de paradoxen tussen kunst en sociale verandering, tussen geloof en technologie, geleefde ervaring en institutionele processen. Voor Meghana wordt curatorschap gevormd door onze relaties tot andere mensen, tot verschillende infrastructures en bronnen. Haar huidige onderzoeksproject bij Process-As-Practice in The Luminary (St. Louis) is getiteld *How do we relate in a culture without fact, but only of wordplay?*. Bij de Appel richtte ze zich op het leren met haar groepsgenoten, op het opbouwen van ondersteunende structuren met en voor collega's, en op autonomie bij het proces van het publiek maken van kunst. Meghana's recentelijke projecten zijn onder meer *Tamar Ettun: How To Trap A Demon* (2022), over het onderzoek van de kunstenaar naar somatische empathie, talisman-achtige objecten, en astrologie als vorm van *storytelling*; en *TITLE TBD* (2020), een tentoonstelling die falen onderzoekt als vruchtbare grond voor het opnieuw verbeelden van artistieke gemeenschappen, waarin het belang van (collectieve) ondersteuning van gelijkgestemden wordt onderstreept, evenals een economie gericht op solidariteit.

In 2021-2022 was Meghana manager Grants & Artist Initiatives bij Art Matters Foundation (New York) waar zij *Artist2Artist* ondersteunde, een programma waarbij filantropische macht opnieuw wordt gedistribueerd

naar kunstenaars. In 2019-2020 was ze Associate Curator bij FRONT International 2022 (Cleveland). Tussen 2015-2019 was ze eerst Programmamanager en later Associate Director van The Elizabeth Foundation for the Arts Project Space (New York), een curatoriale incubator voor tentoonstellingen en *SHIFT: A Residency for Arts Workers*.

Meghana's deelname aan het Curatorial Programme werd mede mogelijk gemaakt door een NAF Cultural Grant van de Nederland-Amerika Foundation.

Jean-Michel Mabruki Mussa (1999, Democratische Republiek Congo) is een curator en onderzoeker woonachtig in Amsterdam. Zijn interesse gaat uit naar de verschillende genealogieën van menselijke verplaatsingen op globaal niveau, en de variërende contexten waarin deze verschillende migratieroutes zich hebben gevormd. Hij onderzoekt de potentie van de tentoonstelling als raamwerk, en het discours rond hedendaagse kunst, om infrastructurele en institutionele veranderingen te bewerkstelligen.

Billy Fowo (1996, Kameroen) is curator en schrijver en woonachtig in Berlijn. Hij werkt bij SAVVY Contemporary – The Laboratory of Form-Ideas, Duitsland.

Geïnspireerd door het idee van het Laboratorium, is voor Billy Fowo het opnieuw nadenken over en het verbreden van de tentoonstelling als format een essentieel deel van zijn onderzoek en curatoriale invalshoek. Hij is geïnteresseerd in een breed scala van disciplines, waaronder geluid, linguïstiek en literatuur. Billy Fowo onderzoekt via zijn praktijk wat we beschouwen als kennis, en in welke domeinen kennis gevonden kan worden.

Recentelijk co-cureerde hij projecten waaronder *Unraveling the (Under) Development Complex, an Ode to Walter Rodney's "How Europe Underdeveloped Africa", 50 years On (1972-2022)*, SAVVY Contemporary, Berlin (2022), *Wata Go Lef Stone, On the Perpetuity of Accara Across the Oceans*, mogelijk gemaakt bij A Parábola Do Progresso, Sesc Pompeia, São Paulo (2022) en *ENIGMA #59: ROMAN – a retrospection on / by Paris-based artist Bili Bidjocka*, SAVVY Contemporary, Berlin (2021). Billy Fowo is een van de coördinatoren van SAVVY Records – een van de recentelijk opgerichte SAVVY Pillars.

Eugene Hannah Park (1992, Zuid-Korea) verkent de leermogelijkheden van het collectieve bewustzijn. Haar praktijk doorkruist verschillende geschiedenissen en geografische plekken, waarbij ze schisma's en erupties creëert in de homogene hegemonie. Ze cureert en produceert tools en platforms als ingrediënt om vragen te delen, en werelden naar elkaar te vertalen; en ze is geïnteresseerd in de samenwerking met verschillende beoefenaars in het culturele veld, om een drager van een meervoudige toekomst tot stand te brengen.

Recentelijk cureerde zij *Arecibo* (2021) in Seoul, waarbij ze de radicale verbeelding bevraagt die voortkomt uit het onderzoek naar speculatieve fictie en sciencefiction, die de realiteit opnieuw vormen. Eugene is de ontvanger van de *Doosan Curatorial Workshop* (2021) en ARKO Creative Academy Art Council of Korea (2020). Ze werkte bij Seoul Museum of Art en ARKO Art Center als tentoonstellingscoördinator. Eugene is deel van verschillende kunstcollectieven, waaronder *Against the Dragon Light (ADL)*, een onderzoeksproject dat zoekt naar sociaal geëngageerde praktijken in de Four Asian Dragons (Zuid-Korea, Singapore, Taiwan, and Hong Kong), *Care for Collective Curatorial (CCC)*, een experimenteel leerplatform dat ideeën rond zorg, collectiviteit en curatorschap verkent, en *Asian Feminist Studio for Art and Research (AFSAR)*.

Eugene's deelname aan het Curatorial Programme werd ondersteund door Arts Council Korea.

Selectiecommissie Curatorial Programme 2023

Riksa Afiaty (curator, Indonesië), Övül Durmusoglu (voormalig CP deelnemer, curator en schrijver, Berlijn), Nicoline van Harskamp (kunstenaar & professor voor Performatieve Kunst, Munster), Edwin Nasr (voormalig CP Deelnemer en fellow, curator bij CCA Berlijn), Huib Haye van der Werf (interim directeur de Appel en curator, Amsterdam), Liza Nijhuis (Curatorial Programme-coördinator de Appel).

Catalyst Mentors Curatorial Programme 2023

Yaniya Lee, Kris Dittel, Maria Magdalena Campos Pons en Tropical Tap Water.

De schrijfp praktijk, het onderzoek en de samenwerkingen van Yaniya Lee richten zich op de ethiek van de esthetiek. Ze was lid van de redactie van Canadian Art magazine van 2017-2021 en is nu redacteur bij Archive Books. Ze doceerde kunstkritiek aan de Universiteit van Toronto van 2018-2021 en is momenteel tutor in het Critical Inquiry Lab aan de Eindhoven Design Academy en de Roaming Academy aan Dutch Art Institute. Lee werkt vaak samen met medewerkers aan symposia, programma's en workshops. Ze heeft over kunst geschreven voor musea en galleries in Canada en voor Vogue, Flash, FADER, Art in America en Vulture.

Yaniya Lee hielp de CP's vooral bij het opstellen van het tentoonstellingsvoorstel, dat de sleutel werd tot hun uiteindelijke curatoriale tekst. Ze hielp ook bij het redigeren van de tekst en organiseerde verschillende studiesessies. Een daarvan was het samen lezen van *Abolition Geography* van Ruth Wilson Gilmore, wat later een essentieel onderdeel van het Public Programme werd. Ze leerden hoe ze creatief schrijven als een curatoriale praktijk konden gebruiken.

Kris Dittel is onafhankelijk curator, redacteur en schrijver, gevestigd in Rotterdam. Vanuit haar achtergrond in economie en sociale wetenschappen besteedt ze in haar curatoriale praktijk aandacht aan de sociale, politieke en economische context van haar werk. Haar langlopende onderzoeksprojecten krijgen vorm in tentoonstellingen, publicaties, performances, lezingen en andere publieke evenementen. Haar meest recente tentoonstelling en publicatieproject is *Unruly Kinships* in Temporary Gallery CCA in Keulen, gecureerd samen met Aneta Rostkowska. Kris was met Clementine Edwards co-uitgever van *The Material Kinship Reader* (Onomatopoe, 2022), en met Golnar Abbasi (MIARD, Piet Zwart Institute, 2023) van het eerste nummer van *Spatial Folders* over extractie en extractivisme.

Met Kris Dittel bespraken de CP's hoe je zorg kunt dragen voor de meervoudige processen van co-cureren. Dittel deelde ook haar kennis als voormalig deelnemer aan het Curatorial Programme en begeleidde de deelnemers bij financieringsaanvragen, scenografie en verschillende tijdslijnen binnen het proces van het maken van tentoonstellingen. Ze was ook getuige van en bemiddelde bij cruciale interne discussies.

Het oeuvre van María Magdalena Campos-Pons worstelt met de coördinaten van diasporische identiteitsvorming: migratie, ontheemding, collectief geheugen, spiritualiteit en gender. Ze is stichtend lid van de *Intermittent Rivers*, een tweejaarlijks project in Matanzas, Cuba; *Engine for Art Democracy and Justice* aan de Vanderbilt University, Nashville, TN; en *When We Gather*, een veelzijdig kunstproject dat de elementaire rol viert die vrouwen hebben gespeeld in de Verenigde Staten. Campos-Pons ontving vele beurzen en prijzen, waaronder de *Perez Prize* van het Perez Art Museum Miami (2021); *Anonymous Was a Woman Award* (2018). Ze behaalde een BFA in schilderen aan het Higher Institute of Art, Havana (1985) en een MFA in schilderen en mediakunst aan het Massachusetts College of Art, Boston (1988).

Toen de CP's Maria Magdalena Campos-Pons ontmoetten, waren ze onder de indruk van hoe haar artistieke praktijk kennis, hoop en gemeenschapsofbouw met elkaar verweeft. Haar reis als performancekunstenaar, gastvrouw en gemeenschap-maker was een inspiratie voor hun eindproject. Ze zetten hen aan het denken over vragen als "Hoe kunnen we de strijd van onze intellectuele voorouders vinden, ons die herinneren en erin delen? Hoe kunnen we goede toekomstige voorouders zijn?"

Tropical Tap Water is een studiegroep/band bestaande uit Daniel Aguilar Ruvalcaba, Simnikiwe Buhlungu, Diana Cantarey, Julian Abraham "Togar", geplant en bewaterd op de Rijksakademie van Beeldende Kunsten, Amsterdam in 2020. Soms lezen ze samen theoretische teksten, soms gaan ze per trein op avontuur om samen kunst te zien, soms zien ze elkaar niet, soms ontmoeten ze elkaar op Zoom, soms jammen ze samen. Op dit moment zijn ze bezig met het schrijven van nummers voor hun album, terwijl ze nadenken over hoe ze samen kunnen blijven studeren en muziek maken. Ze zijn professionele jammers, te huur voor verjaardagsfeestjes, bruiloften, tentoonstellingen, rouwplechtigheden, festivals en wat al niet meer. Hun droom is om op een conferentie te spelen.

Tijdens de sessies met Tropical Tap Water leerden de CP's hoe jammen een artistieke praktijk kan zijn. Ze organiseerden bijeenkomsten en gesprekken, jamden en oogstten samen. Ze leerden wat vriendschap betekent als culturele beoefenaars, hoe je materialen, middelen en methodologieën verzamelt en deelt. En nog belangrijker, hoe je een vruchtbare relatie binnen collectieven in stand houdt en hoe je stimuleert om van elkaar te leren.

Curatorial Programme Fellows 2023

De Curatorial Programme Fellows 2023 waren Melissa Appleton, Ka-Tjun Hau, Monika Georgieva en Chala Itai Westerman. Het eindproject van de Fellows is uitgesteld naar de zomer van 2024.

6. SAMENWERKING MET DUTCH ART INSTITUTE (DAI)

Vanaf september 2023 werkt de Appel samen met het Dutch Art Institute (DAI). Met het DAI organiseren we - samen met tutors Marina Christodoulidou en Noor Abuarafeh - de COOP-studiegroep 'Assembling Land: Rehearsals towards Placemaking'. De COOP-studiegroep wil leren van mensen en gelijken die intieme en politieke relaties hebben met het land en de wateren waartoe ze behoren. Hoe ontrafelen we deze relaties, en het geweld van onteigening dat voortkomt uit verschillende vormen van kolonialisme? Deze COOP-studiegroep houdt zich bezig met kwesties en vragen met betrekking tot onrechtvaardigheden over in beslag genomen land en huisvestingsrechten, en verbeeldt en onderzoekt alternatieve vormen voor de toekomst. In gesprek met de COOP-deelnemers zetten we onze praktijken in gang en maken we collectief gereedschap voor gemeenschappelijke arbeid. Op basis van onze getuigenissen en de acties van onze gemeenschappen draagt elke lokaliteit bij aan het maken van een "topografie van multidimensionale posities" (naar Donna Haraway).

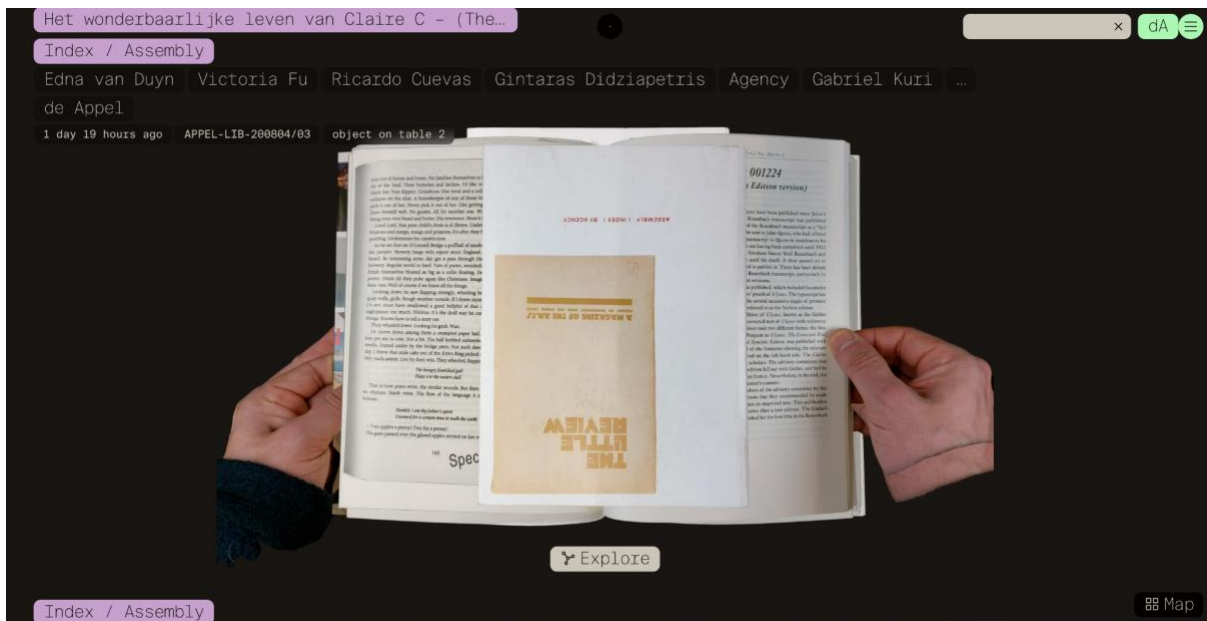
7. ARCHIEF

Het Archief werd in de beginjaren van de Appel door Wies Smals opgericht als documentatiecentrum om bezoekers en kunstenaars de gelegenheid te geven zich te verdiepen in het programma en om het discours rondom performancekunst op gang te brengen. De efemere performances en de tentoonstellingen die in de Appel hadden plaatsgevonden werden via divers documentatiemateriaal beschikbaar gemaakt. Dit materiaal werd vervolgens opgeslagen in wat is uitgegroeid tot een levendig Archief, dat het rijke verhaal van de Appel vertelt. Dit verhaal wordt geplaatst in het recente verleden van de Nederlandse (en Amsterdamse) kunstwereld, en van internationale, hedendaagse kunst getoond tussen 1975 tot nu.

Het Archief bevat boeken, handgeschreven materiaal, video- en audiowerk, foto's, posters, kunstwerken en geschreven of gesproken getuigenissen. Alle werken bij elkaar vormen een compact en compleet geheel, met een grote, maar overzichtelijke verscheidenheid aan informatie. En bovenal: de bezoeker kan de materialen er aanraken en uit de kast nemen; alles is binnen handbereik en de meest bijzondere kunstenaarsuitgaven kunnen doorgebladerd worden.

Het Archief wordt bezocht door studenten van universiteiten, gerenommeerde onderzoekers, curatoren en kunstenaars van over de hele wereld, evenals de deelnemers van het Curatorial Programme en andere bondgenoten. Soms wordt er stil en geconcentreerd gewerkt, maar er worden ook levendige ontmoetingen geïnitieerd met het Archief als inhoudelijk klankbord. Bezoekers die onverwachts op het Archief stuiten zijn blij verrast door de diepte en diversiteit en nemen de tijd om er te (ver)dwalen en een gesprek aan te gaan.

Met de verhuizing van de Appel aan het einde van 2023 vond ook de verplaatsing van het Archief plaats. Deze onderneming vroeg om een reorganisatie passend bij de nieuwe architectonische structuur en ruimte van broedplaats Tempel. Het inpakproces startte in oktober. Ongeveer 25% van de boeken uit het archief en een deel van het papier Archief kon niet meegenomen worden naar broedplaats Tempel, maar zal bereikbaar blijven op een externe locatie. De voormalig Theosofische tempel waarin de Appel zich heeft gevestigd heeft de vorm van een waaier, met rondom de binnenwanden van de begane grond kastruimte voor de vele boeken uit het Archief. Voor het meest kwetsbare en waardevolle Archiefmateriaal werden speciale kasten met glazen deuren gemaakt, waaruit de bezoeker op verzoek ook stukken kan inkijken.

Bibliograph: Mariana Lanari en Remco van Bladel (Archival Consciousness)

De Appel is de afgelopen twee jaar werkzaam als ontwikkelingspartner van Archival Consciousness (Remco van Bladel en Mariana Lanari). Na de expositie *Catching up in the Archive* in 2022, waarbij kunstenaar Mariana Lanari het omvangrijke Archief van de Appel, samen met de werkplekken van de archivisten, tentoonstelde, is het materiaal nu te zien in *Bibliograph*, de hiervoor speciaal ontwikkelde online omgeving.

De ruimtelijke verplaatsing van het materiaal ging gepaard met de implementatie van toegepaste digitale technologieën die zijn ontwikkeld door Archival Consciousness: mobiele archiefkasten (ofwel Silverfish), die door middel van RFID technologie (Radio-frequency Identification) objecten kunnen herkennen en materialen scannen.

Deze database is volledig ontwikkeld op basis van het Archief van de Appel, en is een organisch platform dat zal blijven groeien door toevoeging van relevant materiaal door archivariissen, onderzoekers en bezoekers. De Appel draagt ook kennis en inzichten bij voor de ontwikkeling van een nieuwe *Mobile Archive Unit*, een CMS (*content management system*), met meer controleniveaus voor gebruikers. Het doel is om een basisinfrastructuur van kennis toegankelijker te maken door het gebruik van meer hedendaagse technologieën. De Appel zal in dit project ook gaan samenwerken met Framer Framed en de Jan van Eyck Academie, binnen het Innovatielabs-project *Archiving the Present: Data Literacy and a Knowledge Base for the Cultural Sector*.

De samenwerking zal zich richten op het creëren van een bibliotheek-lab in het Archief om de Mobile Archive Unit te testen en feedback te geven over experimentele functies die tijdens het programma voor Bibliograph zijn ontwikkeld. Het Library Lab zal tevens dienen als kennisuitwisselingscentrum voor alle nieuwe partners, waar informatie en inzichten worden geboden over de hard- en softwarecomponenten. Het zal leiden tot een handleiding die in samenwerking met de partners wordt geschreven en gedeeld met de culturele sector.

The Demarco Archive Workshops: 360 degrees met Richard Demarco, Edinburgh

Deze workshopserie, die plaatsvond op 5 mei in Edinburgh, ontstond uit een gezamenlijk project van de Art360 Foundation, Creative Scotland en National Galleries Scotland. Dit project richt zich op het vinden van distributietechnieken en het beheren van het rijke archief van (performance)kunstenaar Demarco, met de mogelijkheid om zowel in Groot-Brittannië als internationaal instellingen uit te nodigen om satellietcollecties te organiseren. De workshops verkenden de juridische en ethische vraagstukken die opkomen tijdens documentatie, binnen subjectiviteiten en perspectieven in het archief. Het doel was om het archief te transformeren tot een motor voor onderzoek naar de kenmerken van de internationale kunst na 1945. De internationale context van het Demarco-archief omvat verbindingen met Polen, Duitsland, Roemenië, Frankrijk, Italië, Oostenrijk en voormalig Joegoslavië.

Posters voor *The Lely Assemblies*

Ter ere van het laatste programma van de Appel in Broedplaats Lely maakte Nell Donkers een posterserie met hulp van oud-bezoekers van het Archief. Ze contacteerde verschillende bezoekers die sinds 2017 in het Archief hebben gewerkt of gelezen, en vroeg hen een oneliner, tekening of herinnering op te sturen. Wat hadden de mensen geleerd van het Archief en hoe zagen zij het belang ervan? Deze overwegingen, liefdesverklaringen en statements zullen ook een plekje krijgen in het volgende issue van *The Remote Archivist* en waren te zien tijdens het laatste evenement in Lely op 6 december.

Groepsbezoeken

In 2023 werd het Archief in Broedplaats Lely bezocht door verschillende school- en studiegroepen, waaronder de Rietveld Academie, de Zurich University of the Arts (ZhdK), de MA Artistic and Performance Research Studies van de UvA en het Sint-Lucas van de Karel de Grote Hogeschool uit Antwerpen.

Drie onderzoekers brachten een deel van 2023 door in het Archief: Helen Grogan (kunstenaar en curator), Hannah Cheney en Martha Jager (redacteurs).

Gezamenlijk, en in nauwe samenwerking met Nell Donkers, werkten Hannah Cheney en Martha Jager aan het onderzoek en de publicatie *Dit moet een boek zijn*, waarin het nog niet eerder vertoonde correspondentiemateriaal van de Appel een stem krijgt. Ook Archief-vrijwilliger Maitiú Mac Cárthaigh hielp vanaf april 2023 enkele maanden mee aan het onderzoek. Het materiaal bestaat uit ansichtkaarten, brieven, e-mails, faxen en aantekeningen tussen kunstenaars en de Appel van 1975 tot nu. De overzichtspublicatie presenteert een intieme, relationele en kwetsbare kijk op de iconische geschiedenis en praktijken van zowel de Appel zelf als de kunstenaars die betrokken zijn bij de Appel. Het boek staat gepland voor druk in juni 2024 en wordt gelanceerd met onder andere een postercampagne (ontwerp door Bardhi Haliti).

Het Archief werkt actief samen met de bibliotheken van de Rijksacademie van Beeldende Kunsten, de Gerrit Rietveld Academie en het Stedelijk Museum Amsterdam, naast verbanden als OKBN en Adamnet. Er worden regelmatig archiefstukken of boeken in bruikleen gegeven voor publicaties of scripties.

Interactiviteit en uitwisseling zijn substantiële onderdelen van de Appel en haar Archief. De archivaris organiseert tentoonstellingen en evenementen die het archiefmateriaal ontsluiten en contextualiseren. Het Archief is daardoor blijvend actueel en sluit aan bij hetgeen kunstenaars en de (kunst)wereld nu drijft, bezighoudt en beweegt. Materiaalopvragen van 2023 kwamen onder andere van onderzoeker Charles Sutton, kunstenaar Rirkrit Tiravanija en curator Bettina Brunner.

In 2023 werden er twee tentoonstellingen in de Appel gerealiseerd met materiaal uit het Archief:

- *Dóra Maurer – SUMUS – We Are Together*, tentoonstelling met archiefmateriaal van de groepsexpositie *Words and Works* uit 1979;
- *Performance Art as Female Resistance*, symposium over het werk van performancekunstenaar Maria Pinińska-Bereś van gastcurator en PhD-onderzoeker Dorothe Orzyck, gerealiseerd met materiaal van de kunstenaar uit het Archief.

Nell Donkers, curator van het Archief, nam deel aan:

- De publicatie van een tekst voor het boek *Sema Art Archives*, als aansluiting op het symposium *Art Museum that Archives, Remembering the Future* van Seoul Museum of Art in december 2022;
- Een groepsbezoek aan de MA Artistic and Performance Research Studies van de UvA, op 21 en 22 mei.
- Radioshow *The Listening Tide* (deel 1 en 2), met Huib Haye van der Werff, in juni 2023
- De transdisciplinaire onderzoeksactie *Spatial Practices in Art and Architecture for Empathetic Exchange (SPACEX)*. Samen met Mariana Lanari gaf Nell Donkers in september een lezing over het Archief en de bibliografie.

8. PUBLICATIES

The Remote Archivist

The Remote Archivist is een terugkerende uitgave uit het de Appel Archief. Op één zijde vind je een archiefstuk uit het Archief van de Appel. Op de andere zijde krijgen archiefvorschers ruimte om hun vondsten te koesteren, te vieren en hun bevindingen te publiceren. In november 2020 werd, samen met Manifold Books, de eerste *The Remote Archivist* uitgegeven en per post verstuurd naar 1000 adressen, waarvan 500 in Nederland. In 2022 werden 3 nummers van *The Remote Archivist* naar de abonnees verstuurd. Voor *The Remote Archivist* werkt curator Nell Donkers nauw samen met grafisch ontwerper Bardhi Haliti. Aan een nieuwe editie van deze terugkerende uitgave van het Archief werd in 2023 gewerkt; verspreiding staat gepland voor begin 2024 als gevolg van de voorbereidingen voor de verhuizing van het Archief die het Archief tijdelijk ontoegankelijk maakten.

Samenwerkingspartners van het Archief in 2023 waren: ARTisBOOK, Artpool, Bardhi Haliti, Chris Burden Estate, Corinne Groot, DNK Days, David Bernstein, Dear Friend, Hannah Cheney, If I Can't Dance I Don't Want To Be Part Of Your Revolution, Ja Ja Ja Nee Nee, Jacquine van Elsberg, Jagna Lewandowska, Kaspars Reinis, Kunstverein, LIMA, Lynn Salentijn, Maaike Lauwaert, Maartje Fliervoet, Matt Hinkley, Mariana Lanari, Marietta Dirker, Martha Jager, Martín La Roche, Matt Hinkley, Kunstinstituut Melly, Mohamad Deeb, Monika Szewczyk, Niels van Tomme, Océane Tur, Philipp Gufler, Playbill, PrintRoom, Remco van Bladel, Robin Waart, Sands Murray-Wassink, Saskia Bos, Tim Coster, Titus Nouwens, Yamandú Roos, Zuzana Kostelanská.

9. KETENVERSTERKING EN GENRE-VERANTWOORDELIJKHEID

De Appel draagt via verschillende projecten en samenwerkingsverbanden bij aan kennisuitwisseling en het scheppen van kansen binnen de context van ketenversterking en genre-verantwoordelijkheid.

Dit deed de Appel in 2023 door deel te nemen aan 3 Package Deal, i.s.m. Amsterdam Fonds voor de Kunst (AFK) en Bureau Broedplaatsen (BBp), ter ondersteuning van jong talent. Het doel van de 3 Package Deal is toptalent stimuleren en faciliteren met betaalbare woon- en werkruimte, budget en een netwerk. Dit programma van het

AFK en Bureau Broedplaatsen in samenwerking met gerenommeerde Amsterdamse instellingen geldt inmiddels als *best practice* op het gebied van talentontwikkeling. Het AFK stelt samen met Bureau Broedplaatsen per kunstdiscipline coalities samen van gerenommeerde en vernieuwende kunstinstellingen uit Amsterdam. Deze instellingen selecteren en begeleiden de toptalenten gedurende een jaar waarin ze toewerken naar een eindpresentatie die hun ontwikkeling zichtbaar maakt voor de stad. De Appel nomineerde dit jaar samen met Buro Rietveld en Foam Fotografiemuseum kunstenaar Masha Volkova.

De Appel is ook partner van Het Nieuwe Instituut en Kunstinstituut Melly, beide in Rotterdam, in het kader van de Tilting Axis Fellowship, een kunstenplatform voor, van, over en door de Cariben. De Tilting Axis Fellowship is een oproep tot actie om de positie en voorwaarden van de hedendaagse kunstpraktijk in de regio te heroverwegen. Het perspectief daarvan, gebaseerd op initiatieven van kunstenaars in de archipel, erkent deze ruimte als centraal in plaats van perifeer en wordt gevoed door stemmen van meerdere generaties.

Andere projecten:

- ACI, Amsterdam, cultuurbreed overleg Amsterdam: uitwisseling van informatie en gezamenlijke strategie;
- De Zaak Nu, landelijk overleg Nederlandse presentatie-instellingen;
- MOKER, Overleg Verenigde Amsterdamse Beeldende Kunstinstellingen: opgericht door de Appel;
- BKNL, landelijk overleg beeldende kunst belangenverenigingen: uitwisseling van informatie en gezamenlijke strategie;
- Adamnet, netwerkorganisatie van 34 Amsterdamse bibliotheken en erfgoedinstellingen;
- edcat.net, internationale uitwisselen archiefkennis;
- OKBN, Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland;
- LI-MA, Living Media Art, Amsterdam;
- Archival Consciousness - biblio-graph.org;
- Prijs voor de Jonge Kunstkritiek, Nederland en Vlaanderen.

10. PUBLIEK

Het totaal aantal deelnemers bedroeg in 2023 9.133 waarvan 8.759 offline en 347 online. Online bereik is uitgebreid via de website (85.779 bezoekers, 2.363.000 page views), Instagram (19.800 Followers), Shopify (6944 interacties), LinkedIn (1000 Followers), Facebook (25.000 Followers), Twitter (11.000 Followers) en de nieuwsletter (11.000 subscribers).

- Via ons programma van tentoonstellingen en evenementen bereikten we 2.846 deelnemers.
- Het educatieprogramma bereikte 630 deelnemers, zowel kinderen uit het basisonderwijs, als jongeren uit het voortgezet onderwijs en volwassenen.
- Het publieksprogramma werd bezocht door 1025 deelnemers.
- Het Curatorial Programme resulteerde in 188 georganiseerde contactmomenten (bezoeken, studio visits, lezingen, presentaties) voor de 5 deelnemers.
- Het Archief werd bezocht door 183 mensen. Daarnaast kwamen er 9 mail verzoeken voor materiaal en informatie binnen bij het Archief.
- De publicaties hadden een gezamenlijke oplage van 3.500.

Voor het jaar 2023 hanteerde de Appel onderstaande richtlijnen m.b.t. haar vrijkaartenbeleid:

- Online streaming van kunstwerken, lezingen, debatten was gratis toegankelijk;
- Tentoonstellingsopeningen waren gratis toegankelijk. Deze werden bezocht door (inter)nationale kunstprofessionals, kunststudenten en andere in hedendaagse beeldende kunst geïnteresseerden.

Verder kregen gratis toegang:

- Direct betrokkenen bij de tentoonstellingen of randprogrammering zoals kunstenaars, sprekers, galeriehouders en sponsors;

- Personen die direct verbonden zijn aan de Appel zoals stafmedewerkers, Raad van Toezicht-leden en externe adviseurs;
- Personen/groepen uit de kern van de internationale kunstwereld;
- Journalisten en fotografen, in verband met voorbeschouwing en het recenseren van tentoonstellingen;
- Onderzoekers in het Archief;
- Jongeren onder de achttien jaar, ten einde de kennismaking met beeldende kunst op jonge leeftijd te stimuleren.

11. BEGUNSTIGERS

In 2023 werd de Appel wederom ondersteund door meerdere begunstigers. Mede dankzij hun genereuze steun kon de Appel in 2023 een veelzijdig en vooruitstrevend programma realiseren.

- Gemeente Amsterdam
- Mondriaan Fonds
- Hartwig Foundation
- Ammodo
- Fonds 21
- Stichting Zabawas
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Prins Bernhard Cultuurfonds Noord Holland
- Vriendenloterij Fonds (voorheen BankGiro Loterij Fonds)
- Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
- NOT Fonds
- Hendrik Muller Fonds
- Voor vrouwen door vrouwen
- Gilles Hondius
- Jaap Hartenfonds

12. BEDRIJFSVOERING

Verhuizing

Na een aantal jaren van onzekerheid, waarbij huurcontracten jaarlijks werden vernieuwd, slechts enkele dagen voor hun einddatum, werd begin 2023 duidelijk dat de Appel zou moeten verhuizen. Na een jarenlange, vruchteloze zoektocht naar een nieuwe locatie in Nieuw-West, en ondanks onze wil en intentie om in Nieuw-West te blijven, is het, met de hulp van de Gemeente Amsterdam, gelukt om een nieuwe locatie te vinden in broedplaats Tempel in de Diamantbuurt, in Amsterdam Zuid, waar de Appel naartoe verhuisde aan het eind 2023.

Professionalisering

In 2023 leidde de herziening van interne processen tot verbeterde monitoring van bezoekersaantallen; driemaandelijks controle van cashflow en uitgaven; toepassing van het vierogenprincipe voor de verwerking van facturen; en het gebruik van begrotingsformaten, protocollen en checklists.

Communicatieoverleg Nieuw-West

In 2023 besprak bespraken de Appel, het Van Eesteren Paviljoen, Metropolis Nieuw-West, het Huis der Letteren, stadsdeel Nieuw-West (Peter Both en Fouad Lakbir) en een afgevaardigde voor stadsdeel Nieuw-West van Iamsterdam de zichtbaarheid van kunst en cultuur in het stadsdeel. Tijdens een communicatie-overleg werd besloten de krachten te bundelen bij het inzetten op digitale communicatiemiddelen. Hoe sociale media in te zetten zonder de vraagstukken uit het oog te verliezen over hoe websites toegankelijker gemaakt kunnen worden voor buurtbewoners die minder digitaal onderlegd zijn? In plaats van een nieuwe website te ontwikkelen – wat tijd en geld kost – besloten we samen met Iamsterdam te kijken hoe initiatieven in Nieuw-

West op hun website een meer prominente plek konden krijgen. Daarnaast werd ook besproken: het gezamenlijk inkopen van advertentieruimte en het delen van elkaars programmering en tentoonstellingen op sociale media.

Risicoanalyse

De twee grootste risico's voor de Appel in de afgelopen jaren waren de noodzaak om geschikte huisvesting te vinden en om extra inkomsten te genereren. Eind 2023 is een belangrijke stap gezet met de verhuizing naar broedplaats Tempel. Structurele financiering van de Gemeente Amsterdam en van het Mondriaan Fonds zorgen voor een stabiele financiële basis. De steun van Ammodo is gegarandeerd tot medio 2026. Aanvullende financiering wordt verkregen van particuliere stichtingen en donoren. Het personeelsbestand is klein, wat problematisch kan zijn in geval van ziekte. Daarom heeft de Appel een Ziekteverzuimverzekering afgesloten. In termen van governance heeft de Appel een duidelijke structuur met betrekking tot besluitvorming en verantwoording. Er zijn op dit moment geen significante operationele risico's.

Code Cultural Governance

Vanaf de oprichting in 1975 tot 2022 werd de Appel bestuurd volgens een eenlaags bestuursmodel met een Raad van Bestuur. In 2022 heeft de Appel haar bestuursstructuur en statuten herzien naar een twee-laags model met een tweedelig Bestuur en Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht (RvT) en het Bestuur van de Appel passen de principes van de Governance Code voor Cultuur onverkort toe. De toezichthoudende-, adviserende- en werkgeversfunctie is in handen van de RvT, waar het Bestuur verantwoordelijk is voor de artistieke programmering en de dagelijkse leiding van de organisatie. In december 2022 zijn vier nieuwe leden van de RvT benoemd, van wie er één in november 2023 is afgetreden. In diezelfde maand is er nog één lid bij gekomen. De leden van de RvT wier mandaat verstreken was, zijn per lid gefaseerd gedurende het jaar teruggetreden teneinde voldoende continuïteit, overdracht van kennis en expertise te borgen.

De leden van de RvT vervullen hun functie onbezoldigd en zonder belangenverstrengeling. Er is een voorzitter en een aangewezen penningmeester. Tijdens ten minste vier vergaderingen per jaar bespreken de RvT en het Bestuur de gang van zaken en de toekomst van de organisatie. De vergaderingen worden schriftelijk vastgelegd. De leden van de RvT zijn verantwoordelijk voor de samenstelling en voor de deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid van de Raad. De RvT ziet erop toe dat de missie en de geformuleerde doelstellingen van de Appel worden nageleefd en dat de middelen doelmatig worden besteed. Een externe accountant voert een onafhankelijke financiële controle uit, de externe boekhouder, de RvT en het Bestuur zijn daarbij nauw betrokken. Publieke verantwoording wordt afgelegd door publicatie van het jaarverslag en de jaarrekening op de website. Twee keer per jaar evalueren de bestuurders de prestaties van de teamleden tijdens individuele bijeenkomsten. Het functioneren van de directeuren wordt jaarlijks geëvalueerd door de RvT. De RvT is verantwoordelijk voor zijn eigen jaarlijkse zelf-evaluatie.

Er is een Gedragscode, die jaarlijks wordt herzien. Medewerkers hebben toegang tot een externe vertrouwenspersoon van het Landelijk Buro Integriteit & Vertrouwenspersoon en tot de bedrijfsarts via Zorg voor de Zaak. Teamleden nemen op rotatie de rol van aandachtsfunctionaris op zich.

Een raadslid heeft in 2023 bijdragen aan de Appel geschonken, steeds met medeweten en goedkeuring van de andere RvT leden. Ook hier was geen sprake van belangenverstrengeling noch werden wederdiensten verwacht.

Code Culturele Diversiteit

De Appel definieert inclusie in brede zin: formele educatie, culturele achtergrond, sociale klasse en geslacht zijn geïdentificeerd als enkele van de cruciale determinanten van iemands kansen en mogelijkheden in het leven. De Appel wil een veilige plek zijn, vrij van discriminatie, ongeacht geslacht, gender-identiteit en -expressie, seksuele geaardheid, handicap, fysieke verschijning, lichaamsomvang, ras, etniciteit, nationaliteit, religie, leeftijd, taal, sociaaleconomische status, of anderszins. Wij willen voor iedereen een gastvrije, gezellige plek creëren, met zo min mogelijk toegangsbarrières, zowel in fysieke als intellectuele zin.

Tijdens een gezamenlijke bijeenkomst over diversiteit en inclusie (zomer 2023) bespraken we het boek *On Being Included. Racism and Diversity in Institutional Life* (2012), van Sara Ahmed, waarin ze kritisch ingaat op de uitdagingen van diversiteitswerk binnen instellingen en organisaties. Uit haar werk leiden we mogelijke strategieën af. De auteur moedigt instellingen aan om over te stappen van spreken over diversiteit naar concrete

acties. Echte inclusiviteit houdt in dat er ruimtes worden gecreëerd waar de stemmen van gemarginaliseerde individuen worden gehoord en gewaardeerd, en waar aan de hand van hun ervaringen wordt gehandeld. Een belangrijk element hierbij is een kritisch bewustzijn over de manieren waarop vooroordelen, discriminatie en uitsluiting worden bestendigd, opzettelijk of onopzettelijk. Een ander belangrijk aspect dat Ahmed benadrukt is het opbouwen van allianties en solidariteit. Bij de Appel wordt dit in de praktijk gebracht door collaboratieve, niet-hiërarchische werkmethoden; door kunstenaars, buurtbewoners, deelnemers en gemeenschapsleden te laten deelnemen aan institutionele discussies, met het uiteindelijke doel eigenaarschap van de Appel te delen.

Publiek:

Het belangrijkste doel in de afgelopen jaren was het bereiken van een groter en meer divers publiek en het ontwikkelen van langdurige banden met de bewoners van Nieuw-West. Aan de basis van de activiteiten van de Appel ligt een inclusieve benadering ten grondslag, gericht op luisteren, samenwerking en solidariteit. Ons publiek vervult verschillende rollen; zij zijn gasten, actieve deelnemers, en soms co-eigenaars. In 2023 hebben we ons verbonden aan een nieuw en divers publiek door samen te programmeren met andere (kunst)instellingen en hebben we kinderactiviteiten georganiseerd om de deelname van ouders te vergemakkelijken.

Om de ambitie om een breder en diverser publiek aan te spreken verder te ondersteunen zijn we kritischer gaan nadenken over onze *tone of voice* en het taalgebruik van onze communicatie-uitingen. We gebruiken een toegankelijke taal en communiceren zowel in het Nederlands als in het Engels.

Personeel:

Het team bestaat uit zowel ervaren medewerkers als starters. De Appel is een organisatie waar jonge professionals kunnen leren en groeien en gaandeweg meer verantwoordelijkheden krijgen. Het team weerspiegelt diversiteit met betrekking tot geslacht, seksuele geaardheid, praktische- versus theoretische opleiding, leeftijd, nationaliteit en culturele achtergrond.

Culturele en gender-diversiteit was een van de selectiecriteria voor de nieuwe bestuurders en leden van de Raad van Toezicht, wat resulteerde in een samenstelling met drie vrouwen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond op een totaal van zes. Bij het werven van extra leden zal de voorkeur worden gegeven aan vrouwelijke, cultureel diverse kandidaten.

Programma:

Het artistieke programma is divers wat betreft de kunstenaars, initiators en bemiddelaars met wie we samenwerken.

Het Archief verwelkomt onderzoekers met verschillende achtergronden. Ons educatieprogramma betreft mensen met verschillende (culturele) achtergronden. Met de projecten Tiener Curatoren Programma en West Side Tori's betrekken we jongeren uit grotendeels achtergestelde gemeenschappen en spreken we hen aan als actieve besluitvormers. De deelnemers van het CP zijn afkomstig van over de hele wereld. Daarnaast is de jury actief op zoek naar deelnemers met diverse achtergronden uit Nederland. Diversiteit is op haar beurt een belangrijk criterium bij de selectie van de juryleden.

Partners:

De Appel werkt samen met verschillende partners, organisaties, buurthuizen, musea en adviseurs, die gemeenschappelijke waarden delen, met als belangrijke uitgangspunt het delen van kennis, kracht en middelen om het welzijn van onze samenleving te verbeteren.

Fair Practice Code

De Appel was nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Fair Practice Code en was in 2023 actief betrokken bij een onderzoek naar de implementatie daarvan.

De Code werd in de loop van jaren geïntroduceerd en geleidelijk geïntegreerd in de organisatie. Voor het vaststellen van kunstenaarshonoraria volgen we de Richtlijn kunstenaarshonoraria. Voor het vaststellen van de vergoeding van medewerkers, freelancers, stagiaires en vrijwilligers volgen we de Richtlijn functie en loongebouw van De Zaak Nu.

De Appel ziet zichzelf als een lerende organisatie, waar junior/medior medewerkers de kans krijgen om door te groeien naar hogere functies. Tijdens functioneringsgesprekken, en vaker als dat nodig blijkt, reflecteren we op de tevredenheid van het team, de werkdruk, doelstellingen en ambities. Indien nodig en mogelijk worden aanpassingen gemaakt.

Duurzaamheid

Wat betreft ecologische duurzaamheid: de maaltijden bij de Appel zijn vegetarisch; er wordt geen wegwerp keukengerei gebruikt; tentoonstellingsmateriaal wordt grotendeels gerecycled en opgeslagen voor toekomstige behoeften; het CP reist minder en voor langere periodes dan in het verleden; digitale bijeenkomsten hebben de voorkeur boven internationale reizen; de trein en andere duurzame vervoersmiddelen hebben de voorkeur voor kleinere afstanden.

13. FINANCIËN

Exploitatieresultaat

In boekjaar 2023 is een positief resultaat behaald van € 181.519.

De Appel sloot 2022 af met een ongewoon hoog negatief resultaat van € -138.602. Dit is meteen aangepakt door het nieuwe bestuur en Raad van Toezicht. Om de financiële stabiliteit van de organisatie te waarborgen zijn meerdere acties ondernomen. In 2023 konden we met de cruciale steun van Gemeente Amsterdam, Mondriaan Fonds, Ammodo en Harwig Foundation, naast genereuze donaties van particuliere begunstigers en aanvullende financiering van Fonds 21, Stichting Doen, Cultuurfonds en Cultuurfonds Noord Holland, Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie en Stichting Zabawas, voldoende financiële middelen genereren om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. Om een positief resultaat in 2023 te waarborgen en daarmee de financiële gezondheid van de organisatie veilig te stellen, hebben we fors bezuinigd, o.a. door kantoorruimte op te geven, een extra dag per week te sluiten, meerdere programma's in samenwerking met partners te realiseren en door te bezuinigen op reiskosten en hospitality. Bovendien is een tentoonstelling die in december 2023 had moeten plaatsvinden naar 2024 uitgesteld als gevolg van de geplande verhuizing, alsook het eindproject van de Curatorial Programme Fellows 2023 en een editie van The Remote Archivist. Hiervoor zijn bestemmingsreserves opgenomen in de jaarrekening.

De daadwerkelijke baten en kosten wijken op een aantal punten af van de begroting:

- (1) de beheerslasten voor 2023 zijn met € 359.099 hoger dan begroot mede vanwege de verhuiskosten en de verhoogde kosten van ingehuurd diensten als gevolg van inflatie.
- (2) de activiteitenlasten voor 2023 vallen met € 582.783 lager dan begroot uit, hetgeen o.a. te wijden is aan forse bezuinigingen, het sluiten van de tentoonstellingsruimte in december en het uitstellen van enkele programma's naar 2024 vanwege de verhuizing. Ook konden we activiteitskosten lager houden door tentoonstellingen te organiseren in samenwerking met partners.

Eigen inkomsten

De eigen inkomsten betreffen in 2023 € 330.490 en bestaan onder meer uit de deelname fees van CP deelnemers, bijdragen van diverse private fondsen en particuliere donaties.

Financiële positie

Het eigen vermogen bedroeg op 31-12-2023 € 110.662 hetgeen substantieel hoger is dan de eindstand van 2022 € -70.857). De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) van 39.9% is verbeterd ten opzichte van 2023 (solvabiliteit van -15,6 %).

Balanspositie

Op 31-12-2023 is het balanstotaal vastgesteld op € 277.015 (op 31-12-2022 bedroeg dit € 134.557).

WNT

De Wet Normering Topinkomens in de (semi)publieke sector wordt nageleefd, de bezoldiging van het Bestuur van de Appel is overeenkomstig de wettelijke voorschriften.

14. SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN TEAM

Orlando Maaïke Gouwenberg, voorzitter (tot oktober 2023)
Jack Bakker, penningmeester (tot juni 2023)
Bart Beekman, voorzitter (voorzitter vanaf oktober 2023, lid vanaf december 2022)
Jelle Miedema, penningmeester (penningmeester vanaf juni 2023, lid vanaf december 2022)
Ansuya Blom, lid (vanaf november 2023)
Karima Boudou, lid (tot november 2023)
Sjaron Minailo, lid (vanaf december 2022)

Directie

Lara Khaldi, artistiek directeur (1 FTE)
Sofia Patat, zakelijk leider (0,9 FTE)

Team

Coco van Wijk, operations manager, tot april 2023 (0,9 FTE)
Djuna Spreksel, hoofd communicatie, tot november 2023 (0,8 FTE)
Liza Nijhuis, coördinator Curatorial Programme, tot juni 2023 (0,8 FTE)
Maria Nolla, coördinator Curatorial Programme, vanaf juni 2023, en interim communicatiemanager, vanaf november 2023 (0,8 FTE)
David Smeulders, curator educatie (0,8 FTE)
Nell Donkers, curator Archief en bibliotheek (0,8 FTE)
Lucie von Eugen, hoofd productie (0,8 FTE)
Mylan Hoezen, programma-coördinator (0,6 FTE)

Stagiaires

Stella Oort, stagiaire communicatie
Josefina Barcia, onderzoeksstagiaire
Esther Bleyenbergh, stagiaire Archief

Hosts

Jesse Blaauw
Brechtje Krah
Sophie Soobramanien
Olga Stanislavaskaya, tot april 2023
Mylan Hoezen, tot april 2023
Maria Nolla, tot juli 2023
Oriana Hine, tot september 2023
Art Christidi, tot najaar 2023

Vrijwilligers

Jacquine van Elsberg (Archief)
Jan van Geem (Archief)
Matt Hinkley (Archief)
Maitiú Mac Cárthaigh (Archief, april tot juni 2023)

Curatorial fellows

Melissa Appleton
Ka-Tjun Hau

Monika Georgieva
Chala Itai Westerman

DAI COOP tutors

Marina Christodoulidou
Noor Abuarafeh

Techniek

Sjoerd Tim
JJ Spreij (computer- en netwerk-technicus)

Grafisch ontwerp

Bardhi Haliti
Zuzana Kostelanská

Deelnemers Curatorial Programme

Marina Christodoulidou
Billy Fowo
Eugene Hannah Park
Meghana Karnik
Jean-Michel Mabruki Mussa

Nevenfuncties Bestuur en Directie

Orlando Maaïke Gouwenberg
Directeur Deltaworkers, New Orleans
Bestuurslid Muziektheatergroep Touki Delphine, Amsterdam
Artistiek directeur Jester, Genk
Managing producer for Gorgon by Marianna Simnett, commissioned by LAS, Berlin

Bart Beekman
Rechter bij de Rechtbank Midden-Nederland
Bestuurslid bij Stichting JONG Kinabu (tot april 2023)

Jack Bakker
Bestuurder Bakker van Vorst B.V.
Bestuurder Aulularia Real Estate B.V.
Bestuurder LBREP B.V.
Lid Raad van Advies Frans Hals Museum

Jelle Miedema
Secretaris van de vennootschap Randstad N.V.
Lid Raad van Adviseurs Vereniging Rembrandt
Commissielid Daniel Marot (Rijksmuseum)

Ansuya Blom
Advisor Rijksakademie van beeldende kunsten
Lid Raad van Toezicht Casco Art Institute, Working for the Commons

Sjaron Minailo
Artistieke leider Stichting Studio Minailo
Artistieke leider Re:master Opera, Sandberg Institute
Artist-Curator bij De Nationale Opera

Freelance Opera Regisseur
Lid Raad van Toezicht Stichting de Vrolijkheid

Karima Boudou
Curator S.M.A.K., Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Gent

Lara Khaldi
Bestuurslid, The Kitchen collective workspace, Brussel (sinds 2022)
Gastdocent, De Ateliers (april 2023)

Lara Khaldi	Sofia Patat
Algemeen Directeur	Zakelijk leider

-----	-----
Bart Beekman	Jelle Miedema
Voorzitter	Penningmeester

-----	-----
-------	-------

15. JAARREKENING 2023

Jaarrekening 2023

de
Appel
Amsterdam

Stichting de Appel
te Amsterdam

Inhoudsopgave

pagina

JAARREKENING 2023

- 1.1 Balans per 31 december 2023
- 1.2 Exploitatierekening over 2023
- 1.3 Kasstroomoverzicht over 2023
- 1.4 Toelichtingen

3
5
6
7

Overige gegevens

- 2.1 WNT
- 2.2 Controleverklaring

15

JAARREKENING 2023

1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(samenstellingsverklaring afgegeven, na resultaatbestemming)

ACTIVA

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
VASTE ACTIVA		
Imateriële vaste activa:		
Website	<u>8.091</u>	<u>10.283</u>
Materiële vaste activa:		
Kantoorapparatuur	<u>12.626</u>	<u>18.529</u>
Totaal vaste activa	20.717	28.812
 VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraad	250	250
Vorderingen en overlopende activa:		
Waarborgsommen	5.825	7.049
Debiteuren	10.236	3.435
Nog te ontvangen subsidies	35.553	20.268
Belastingen	18.548	31.801
Vooruitbetaalde kosten	<u>12.900</u>	<u>25.415</u>
	83.062	87.968
Liquide middelen	<u>172.986</u>	<u>17.527</u>
Totaal vlottende activa	256.298	105.745
	<u>277.015</u>	<u>134.557</u>

PASSIVA

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Eigen vermogen		
Algemene reserve	77.862	-70.857
Bestemming CP	5.800	0
Bestemming Tentoonstellingen	20.000	0
Bestemming The Remote Archivist	<u>7.000</u>	<u>0</u>
	110.662	-70.857
 KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	39.607	49.567
Belastingen	8.512	16.483
Nog te ontvangen facturen	32.954	11.500
Overige schulden	<u>85.280</u>	<u>127.864</u>
	166.353	205.414
	 <u>277.015</u>	 <u>134.557</u>

1.2 EXPLOITATIEREKENING OVER 2023
(samenstellingsverklaring afgegeven)

	Begroting 2023		2022
	2023		
Eigen inkomsten	330.490	55.000	304.143
Subsidies	790.667	1.110.320	803.679
Totale baten	1.121.157	1.165.320	1.107.822
Beheerslasten materieel	193.469	156.580	140.952
Beheerslasten personeel	165.630	146.500	173.732
	359.099	303.080	314.684
Activiteitenlasten materieel	188.306	439.330	397.955
Activiteitenlasten personeel	394.477	422.910	533.805
	582.783	862.240	931.760
Totaal lasten	941.882	1.165.320	1.246.444
Operationeel resultaat	179.275	0	-138.622
Financiële baten en lasten	2.244	0	20
Exploitatieresultaat	181.519	0	-138.602

Het resultaat is als volgt bestemd:

Toegevoegd aan de Algemene reserve	148.719	-138.602
Toegevoegd aan bestemmingsreserve CP	5.800	0
Toegevoegd aan bestemmingsreserve Tentoonstelling	20.000	0
Toegevoegd aan bestemmingsreserve The Remote Archivist	7.000	0
	<u>181.519</u>	<u>-138.602</u>

1.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2023
(samenstellingsverklaring afgegeven)

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatiesaldo	181.519	-138.602
Afschrijvingen materiële vaste activa	<u>8.095</u>	<u>6.926</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	189.614	-131.676
 Mutatie voorraad	 0	 0
Mutatie vorderingen	4.906	-13.602
Mutatie kortlopende schulden	<u>-39.061</u>	<u>-6.848</u>
	-34.156	-20.450
 Kasstroom uit operationele activiteiten	 155.458	 -152.126
 <u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investeringsmateriële vaste activa	<u>0</u>	<u>-17.052</u>
 Kasstroom uit investeringsactiviteiten	 0	 -17.052
 Nettokasstroom	 <u>155.458</u>	 <u>-169.178</u>
 Liquide middelen en effecten per 31 december	 172.986	 17.527
Liquide middelen en effecten per 1 januari	<u>17.528</u>	<u>-186.705</u>
 Mutatie liquide middelen	 <u>155.458</u>	 <u>-169.178</u>

1.4 TOELICHTINGEN

Activiteiten

Stichting de Appel arts centre is een centrum voor hedendaagse kunst in Amsterdam. Het centrum bestaat sinds 1975 en was achtereenvolgend op verschillende locaties gevestigd. In de Appel vinden tentoonstellingen, performances en andere activiteiten plaats.

De Stichting, gevestigd in Amsterdam, is opgericht op 15 januari 1975 en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Amsterdam onder het nummer 41197650.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van resultaat vinden plaats op basis van Titel 9 Boek 2 B.W. en RJ 640. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van de stichting zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijvingen. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingprijs.

Vorderingen

Kortlopende vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, indien nodig onder een aftrek van een voorziening wegens mogelijke oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Alle onder de kortlopende vorderingen opgenomen bedragen hebben een looptijd van minder dan een jaar.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat over het boekjaar wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten.

Subsidies

Subsidies worden op basis van toezegging opgenomen in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Overige kosten

De overige kosten worden verantwoord in de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2023

ACTIVA

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Website</u>		
Boekwaarde per 1 januari	10.283	0
Investerings boekjaar	0	10.960
Afschrijvingen boekjaar	<u>-2.192</u>	<u>-677</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>8.091</u>	<u>10.283</u>
Cumulatieve investeringen	10.960	10.960
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-2.869</u>	<u>-677</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>8.091</u>	<u>10.283</u>
 <u>Kantoorapparatuur</u>		
Boekwaarde per 1 januari	18.529	18.685
Investerings boekjaar	0	6.093
Afschrijvingen boekjaar	<u>-5.903</u>	<u>-6.249</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>12.626</u>	<u>18.529</u>
Cumulatieve investeringen	31.959	31.959
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-19.333</u>	<u>-13.430</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>12.626</u>	<u>18.529</u>
Voor de vaste activa worden de volgende afschrijvingsperiode gehanteerd:		
Website	5 jaar	
Kantoorapparatuur	5 jaar	
	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
<u>Waarborgsommen</u>		
Borg huisvesting	<u>5.825</u>	<u>7.049</u>
 <u>Debiteuren</u>		
Saldilijst per 31 december	<u>10.236</u>	<u>3.435</u>
	<u>10.236</u>	<u>3.435</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
<u>Nog te ontvangen subsidies</u>		
Nog te ontvangen subsidie Mondriaan Fonds	345	4.768
Nog te ontvangen subsidie Gemeente Amsterdam	0	7.000
Nog te ontvangen subsidie Stichting Ammodo	10.000	5.000
Nog te ontvangen subsidie Ambassade, Irish arts council	0	3.500
Nog te ontvangen subsidie Prins Bernhard Cultuurfonds	12.250	0
Nog te ontvangen subsidie Zabawas	910	0
Nog te ontvangen subsidie overige fondsen	12.048	0
	<u>35.553</u>	<u>20.268</u>

<u>Belastingen</u>		
Omzetbelasting 2023	18.548	0
Omzetbelasting 2022	0	29.720
Omzetbelasting 2018	0	2.081
	<u>18.548</u>	<u>31.801</u>

<u>Liquide middelen</u>		
Kas	937	967
ABN AMRO bank rekening-courant	18.428	16.003
ABN AMRO bank spaarrekening	152.003	3
ING bank	80	-70
ING bank spaarrekening	1	1
Kruisposten	0	-73
Paypal	1.537	696
	<u>172.986</u>	<u>17.527</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de vennootschap.

PASSIVA

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Eigen vermogen</u>		
Het verloop van de algemene reserve is als volgt:		
Saldo per 1 januari	-70.857	117.743
Resultaatbestemming verslagjaar	148.719	-138.601
Foutherstel per 1 januari 2022	<u>0</u>	<u>-50.000</u>
Saldo per 31 december	<u>77.862</u>	<u>-70.857</u>

Toelichting foutherstel

Hartwig foundation heeft vanaf 2019 voor 5 jaar een subsidie verstrekt van € 100.000 per jaar voor het CP. Het CP-jaar loopt van juni t/m september. In de jaarrekening van 2019 is een volledig jaar opgenomen in plaats van een halfjaar. De beginbalans 2022 is aangepast waardoor het kapitaal € 50.000 lager en de vooruitontvangen subsidies € 50.000 hoger zijn.

Het verloop van de overige reserve is als volgt:

Bestemmingsreserve CP

Saldo per 1 januari	0	0
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>5.800</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	<u>5.800</u>	<u>0</u>

Bestemmingsreserve Tentoonstelling

Saldo per 1 januari	0	0
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>20.000</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	<u>20.000</u>	<u>0</u>

Bestemmingsreserve The Remote Archivist

Saldo per 1 januari	0	0
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>7.000</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	<u>7.000</u>	<u>0</u>

31-12-2023

31-12-2022

Crediteuren

Saldilijst per 31 december	<u>39.607</u>	<u>49.567</u>
----------------------------	----------------------	----------------------

Belastingen

Loonbelasting	<u>8.512</u>	<u>16.483</u>
---------------	---------------------	----------------------

Overige schulden

Vooruit ontvangen subsidies	53.613	69.287
Terug te betalen subsidie Corona steun	0	23.149
Reservering vakantiegeld	12.858	11.763
Reservering vakantiedagen	9.259	4.845
Overig	<u>9.550</u>	<u>18.820</u>
	<u>85.280</u>	<u>127.864</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huurcontract

Stichting de Appel heeft een huurcontract voor de ruimte aan de Schipluidenlaan 12, Amsterdam. Het contract loopt tot en met 31 december 2023 met een huur van € 70.000 per jaar. Stichting de Appel heeft een nieuw huurcontract getekend voor ruimte aan de Tolstraat 160 die ingaat op 1 januari 2024 en loopt tot 30 april 2026

Toelichting op de exploitatierekening over 2023

	2023	begroot 2023	2022
<u>Eigen inkomsten</u>			
<i>Publieksinkomsten</i>			
Kaartverkoop	2.906		2.882
Catalogi	6.095		6.484
	9.001	5.500	9.366
<i>Sponsorinkomsten</i>			
Curatorial programme	30.034		10.000
Educatie overig	6.200		3.702
Overige directe inkomsten	54.003		6.760
	90.237	49.500	20.462
<i>Bijdragen uit private middelen</i>			
Particulieren	31.367		50.180
Stichting Hartwig foundation	100.000		100.000
Stichting Zabawas	910		0
Fondsen	98.975		124.135
	231.252	357.500	274.315
	330.490	412.500	304.143
<u>Subsidies</u>			
Subsidie Gemeente Amsterdam	509.545		481.837
Subsidie Mondriaan Fonds	281.122		283.744
Incidentele Publieke subsidies:	0		198
Subsidie Corona Mondriaan Fonds	0		37.900
	790.667	752.820	803.679
Percentage eigen inkomsten	29%	35%	27%
<u>Beheerslasten materieel</u>			
<i>Huisvestingskosten</i>			
Huur	25.863		26.011
Schoonmaak	4.233		8.153
Kleine aanschaf inventaris	0		129
Overige huisvestingskosten	25.613		2.617
	55.709		36.910

	2023	begroot 2023	2022
<i>Kantoorkosten</i>			
Accountantskosten	18.326		12.295
Administratiekosten	23.033		19.423
Advieskosten	9.166		13.960
Abonnementen	6.363		5.742
Contributies	5.190		4.035
Kantoorbenodigdheden	23.545		8.402
Porti	1.725		1.319
Telefoonkosten	923		5.203
Automatiseringskosten	7.954		5.179
Verzekeringen	7.048		2.605
Vergader- en bestuurslasten	835		829
Voorziening btw	15.241		15.712
Overige lasten	10.315		2.412
	129.664		97.116
<i>Afschrijvingen</i>			
Website	2.192		677
Apparatuur	5.904		6.249
	8.096		6.926
Totaal beheerslasten materieel	193.469	146.500	140.952
<u>Beheerslasten personeel</u>			
<i>Salarissen, sociale lasten en pensioen</i>			
Directie	108.942		16.410
Hoofd interne zaken	0		87.173
Officemanager	16.027		21.120
Inhuur	0		27.488
<i>Overige personeelskosten</i>			
Verzekering ziekengeld	13.811		12.375
Opleiding	179		1.007
Diverse personeelskosten	18.920		27.875
Pensioenkosten	7.751		0
Werving personeel	0		25.950
Ontvangen ziekengeld	0		-13.907
Doorbelast naar activiteiten	0		-31.759
Totaal beheerslasten personeel	165.630	156.580	173.732
Totaal beheerslasten	359.099	303.080	314.684
<u>Activiteitenlasten materieel</u>			
<i>Publiciteitskosten</i>	11.488		35.503
<i>Tentoonstellingen en programma</i>			
Tentoonstellingen en programma	98.857		202.688
	98.857		202.688

	2023	begroot 2023	2022
<i>Publicaties</i>			
Bibliotheek	14.148		21.988
	14.148		21.988
<i>Curatorial Programme</i>			
Honoraria Kunstenaars	8.610		15.242
CP Final tentoonstelling materieel	19.049		34.219
Reis en verblijfskosten deelnemers	11.246		18.156
Reis en verblijfskosten docenten	33		92
Fee docenten	7.098		21.764
Jurykosten	0		1.017
Declaraties	2.098		8.913
Huisvesting	11.660		9.033
Diversen	2.900		3.670
	62.694		112.106
<i>Overige activiteiten</i>			
Educatie	316		2.136
Overige	803		23.534
	1.119		25.670
Totaal activiteitenlasten materieel	188.306	439.330	397.955
<u>Activiteitenlasten personeel</u>			
<i>Personeel CP</i>			
Coördinatie CP	42.526		46.268
Ingehuurd CP	82.152		35.459
	124.678		81.727
Fondsenwerving			0
<i>Personeel</i>			
Directie	38.296		42.225
Tentoonstellingen en programma	100.044		254.531
Bibliotheek	63.149		63.536
Publiciteit	14.413		3.523
Educatie	50.093		51.818
Overige personeelslasten	35.761		36.445
Ontvangen ziekengeld	-31.957		
Totaal activiteitenlasten personeel	394.477	422.910	533.805
Totaal activiteitenlasten	582.783	862.240	931.760

Gedurende het boekjaar waren er gemiddeld 5 personeelsleden in dienst berekend op fulltime basis, in 2022: 7

Ondertekening van de jaarrekening

Amsterdam, 2024

L.A.S. Khaldi
Artistiek directeur

S. Patat
Zakelijk leider

J.L. Miedema
Penningmeester

H.B.W. Beekman
Voorzitter

S. Minailo

A. Blom

C. de Cesari

2. OVERIGE GEGEVENS

2.1 WNT

Verantwoording Wet Normering Topinkomens

Gegevens 2023

	L.Khaldi	S. Patat
Functiegegevens	Artistiek directeur	Zakelijk directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/1 - 31/12	12/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	70.416	54.694
Beloningen betaalbaar op termijn	3.286	2.256
<i>Subtotaal</i>	<i>73.702</i>	<i>56.950</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	73.702	56.950
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	NVT	NVT
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	NVT	NVT
Dienstbetrekking?	Nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn		
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
Bezoldiging 2022	0	0

Gegevens 2023		
	M.G.E.Lauwert	M.Szewczyk
Functiegegevens	zakelijk leider	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	NVT	NVT
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	NVT	NVT
Dienstbetrekking?	NVT	NVT
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn		
<i>Subtotaal</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	0	0
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	NVT	NVT
Bezoldiging	<i>0</i>	<i>0</i>
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT	NVT
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	NVT	NVT
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/10	01/01 - 30/04
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	0
Dienstbetrekking?	Ja	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare	60.313	41.024
Beloningen betaalbaar op termijn		
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	180.000	72.000
Bezoldiging 2022	<i>60.313</i>	<i>41.024</i>

Bestuurderds

2023

Gegevens 2023

Naam Topfunctionaris	Functie
O.M. Gouwenberg	Voorzitter (tot oktober 2023)
J. Bakker	Penningmeester (tot juni 2023)
J.L. Miedema	Penningmeester (vanaf juli 2023)
H.B.W. Beekman	Voorzitter (vanaf oktober 2023)
S. Minailo	Lid
A.M.P. Glynne-Blom	Lid (vanaf november 2023)
K. Boudou	Lid (tot november 2023)